

AZ IGE TÜKRÉBEN.

Szolgálatunk egyoldalúsága.

I. Kor. 2:2.

Legszélesebb körű tudást és legáltalánosabb képzettséget attól várnak, aki egy gyülekezetben nyilvánosan az Ige szolgálatában áll. Más munkaterületeken elég, ha az ember betölti a maga speciális feladatát. Az Ige hirdetőjétől azonban elvárják, hogy az élet minden kérdésére feleljen, tanáccsal és útmutatással mindig szolgáljon. Ennélfogva az Ige szolgája a gyülekezetben u. n. vezető ember, azaz legjobb mindenben reá hallgatni. Azzal a ténnyel azonban, hogy sikerült vezetővé válnia, még nem vált nyilvánvalóvá, hogy a gyülekezetet az Ige vezérli. Nagyon sokszor emberi érdek. És mi ennek az oka? Az, hogy a gyülekezet baját, kérdését és betegségét, a segítséget, megoldást és orvoslást nem *egy* szempont alatt nézzük. Kifejezhetjük így is magunkat: elspeciálizáltuk a bajokat, kérdéseket és betegségeket és ezért akaratlanul elspeciálizálódott a segítség, megoldás és orvoslás. Azt mondjuk, hogy a világ nagyon sokféle betegségben szenved és keressük a diagnózisnak megfelelő sokféle orvoslást. Van kulturális, gazdasági, politikai stb. válság, akkor tőlünk azt várják, hogy aktív kultur-, gazdasági-, politikai stb. tevékenykedéssel siessünk a válság megszüntetésére. Pedig egy baj van csupán. *Egy a betegség: a bűn.* Ez az oka minden válságnak. Tehát nem speciális bajokról, hanem egy nagy általános bajról van itt szó, a bűnről. S ennek megfelelően nem lehet szó apró, speciális gyógyító kísérletezésekről; *egy az orvosság: a megfeszített Krisztus.* Krisztus épen a bűn miatt, a bűnért feszített meg. Nekünk a mi szolgálatunkban csak *egy* dologról, *egy* váltságról szabad tudnunk: a bűn orvosságáról, a megfeszített Krisztusról. Szolgálatunk épen emiatt mindig egyoldalú lesz, de ez az egyoldalúság záloga és biztosítéka annak, hogy nem hiába dolgozunk. Péter még pünkösdkor is a megfeszített és feltámadott Krisztusról prédikált. Pál sem akar másról tudni, mint a megfeszített Krisztusról. Könyörögjünk Istenhez, hogy tegye Krisztust miérettünk megfeszített Krisztussá, hogy azután mi is csak Arról tudjunk, aki nemcsak érettünk, de mindenkiért megfeszítettetett. *D. Gy.*

ÉLET ÉS MUNKA.

Az igazi pap.

A *parasztok* ezt mondják: Igazi jó papunk van. Tud valamit a mi foglalkozásunkból, rendben tartja kertjét, házatáját, kora tavasztól késő őszig a nap minden szakában ott látjuk dolgozni. Ő ugyan nem szégyenli a munkában is hasonló lenni hozzánk.

A *munkások* ezt mondják: Igazi jó papunk van. Időről időre megmondja a prédikációjában az igazat az urakról s korbácsolja az igazságtalanságot. Azt is megmondja, hogy több bért kellene kapnunk s velünk együtt szidja a kardcsörtetőket. Ő a mi emberünk!

A *műveltek* ezt mondják: Igazi jó papunk van. Ismeri korunk problémáit s megbecsüli az igazságért való küzdelmet. Tud valamit Goethéről és Haeckelről, Darwinról és a modern természettudományról. Maga is kritikai állást foglal a biblia különböző kérdéseiben és van érzéke az olyan világnézetek megértése iránt, melyek nem is egyeznek meg mindenben az övével. Ő maga is művelt ember.

A *derék polgárok* így szólnak: Igazi jó papunk van. Imponáló személyiség. Van érzéke a haza ideáljai, a szabadság, haladás, polgáriasság iránt. A praktikus kérdésekkel szemben minden téren hasznos ember, prédikációi izzó patriotizmussal vannak tele, úgy, hogy hallásukra megdobban a szívünk s újra meg újra égünk édes hazánkért. Le a kalappal előtte!

A *gazdagok* ezt mondják: Igazi jó papunk van. Tudja értékelni a becsületesen megszerzett vagyont és szó nélkül elismeri, hogy mégis csak van szüksége a világnak a pénzre. Gyermekeinket szép aranymondásokra tanítja s elhunyt hozzátartozóink fölött szép prédikációkat mond.

A *városi tanácsos* ezt mondja: Igazi jó papunk van. Van mondanivalója is, jó hangja, tekintélyes külseje. Bizonyára jól tanítja gyermekeinket s van hatása konfirmandusainkra is. S ha néha szid is valamit a prédikációjában, nem szabad tőle rossz néven venni, még fiatal. Tisztességes jövedelmet kell biztosítani neki, hogy megmaradjon gyülekezetünkben.

A *vendéglősök* ezt mondják: Igazi jó papunk van. Időről időre hozzánk is eljön s nem vet meg egy kis jó bort. Jó társaságbeli ember s érti a tréfát is, mindig van egy-egy jó vicce.

Jól lehet vele érintkezni, szívesen elbeszélget az emberrel, jó, vidám kedélyű ember. — Egészségére, Tiszteletes Úr!

Jézus így szól: „Jaj néktek, mikor minden ember jót mond felőletek, mert épen így cselekedtek a hamis prófétákkal az ő atyáik“.

Ref. Schweizer Zeitung u.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IGEHIRDETÉS — KULTUSZ.

Az elveszített paradicsom.*

I. Móz. II. 8—25.

Az elveszített paradicsom története, mint a bibliának minden története, ránk, mai emberekre vonatkozik, nekünk, mai embereknek akar valamit mondani, mai életünkben, minden órában. Talán csodálatosnak és lehetetlennek tűnik fel a velünk szemben támasztott igénye! Nem egy távoli és idegen történet-é ez a mai életben? Hogyan viszonylik az, amit az édenkertjéről hallunk fáival, folyóival, az első emberpárról ahoz, amit a „mi életünk“-nek nevezünk, azokhoz a napi eseményekhez, melyek minket mozgatnak, a gondolatokhoz, melyek minket töltenek el, aggodáshoz, feladathoz, melytől épen most szabadultunk meg, s amelyhez ismét vissza kell térnünk? Nem egy másvilágból való történet-é, egészen más világgal, melyet annál távolabbbfekvőnek és idegenebbnek találunk a mai élettől, minél tevékenyebben benne állunk a mai életben? Ellenkezőleg! Minél kézzelfoghatóbban, minél világosabban áll előttünk a mi való életünk, annál jobban megértjük a paradicsom történetét. Az ember való, mindennapi élete — az utcán, a házakban — az az egyetlen hely, ahol megérthető, amit e történet mondani akar. Épen olyan emberekért van ez a történet, mint amilyenek mi vagyunk, átkaroltan ettől a rejtélyes élettől. Gondolj tehát csendesen az élet egy valóságára: magadra, minden jó és még inkább minden gyenge oldaladdal, tehát arra, amire nem szívesen gondolsz, s ami mégis titkon és gyakran életed nagyobb részét teszi ki... gondolj... hibáidra, kudarcaidra, nehéz óráidra. Gondolj feleségedre, aki oldalad mellé adatott, hogy ne légy egyedül, ha férfi vagy. Gondolj férjedre, akinek segítője vagy és kellene lenned, ha asszony vagy. Gondoljatok közös éleletekre, de ne csak a külső, fénylő, látszat oldalára, hanem arra, ami nektek fáradságot okoz. Gondoljatok

* Ez a prédikáció *Thurneysen E.* bászeli lelkészétől, a dialektikai theologia egyik előharosától való. E theológiától nagyon sokan, mivel az Igének a hirdetésére helyez különös súlyt és semmiféle subjectiv vallásosságnak helyet nem ad, az igehirdetést a csődbejuttatástól féltik. E beszéd világosan mu'atja, hogy a csődbejuttatás aggodalmaskodása alaptalan. Gyakorlati például is szolgál emellett, hogy az igehirdetés vakmerősége nem mond ellene az igehirdetés lehetőségének.

Fordította: Dr. Gy.

gyermekeitekre, akik csodálatos tükörképei önmagatoknak. Gondoljatok a jövődre, ha még ifjak vagytok, vagy ami mögöttek fekszik és ami naponként közelebb jön hozzátok... a halálra, ha öregedtek. Gondoljunk mindnyájan egyszerűen a holnapi napra, a jövő hétre vagy a legközelebbi órára és mindenre, ami akkor ránk várakozik. Gondoljunk országunk, mai időnk nagy kérdéseire és szükségére, melyek között élünk, járunk és állunk! És most ezek közepette... az elveszett paradicsomra! Mit mond ez nekünk?

Valami csodálatos dolgot mond nekünk. Hitetlenül csodálatosat, idegent. És mond valami dicsőségest és félelmetest! A dicsőséges az, hogy az az élet, amelyben mi állunk, ez a mi való, mindennapi életünk nem az első és nem a végső és nem az egyetlen életünk. Ez élet előtt és után állott és áll az az egészen más élet, amelyből tulajdonképpen mindnyájan származunk, s amely a mi igazi életünk a mai napig. A félelmetes pedig az, hogy mi ehhez az igazi tulajdonképeni élethez soha, de soha vissza nem térhetünk. Visszahívhatatlanul és visszavonhatatlanul el vagyunk atól választva, — mint egy mély tenger által, — melyen sem álmom, sem vágy, soha nem viszen át! Visszahívhatatlanul és visszavonhatatlanul már nem a paradicsomnak, hanem a mi kemény időnknek és világunknak emberei vagyunk. A paradicsom története nem egy álmom és meseországáról beszél, nem tárja fel a vágyakozónak a jobb életbe vezető utat, sőt; minden utat elvág és másról egyáltalán nem tud, csak arról, hogy mi a paradicsomot elveszítettük, végérvényesen elveszítettük. Beszél, hogy megmutassa a határt, mely elválaszt atól, amit elveszítettünk. A paradicsom szava az ítélet szava és az is marad, a legélesebb ítélet szava. Nem vezet haszontalan álmodozáshoz. Ha van szemünk a valóság meglátására, akkor felnyitja, hogy megnézzük, mik kellene lennünk és mik nem vagyunk. Nyugtalanokká és elégedetlenekké tesz önmagunkkal szemben. Azt mondja nekünk, hogy mi ezzel a világgal és ezzel az élettel soha, de soha sem elégedhetünk meg és itt soha, de soha sem érezhetjük otthon magunkat. Sőt sokkal inkább állandóan gyötörnie kell a vágnak az után, amit elveszítettünk és amitől elszakítottunk. Vándorok és jövevények vagyunk e földön, akiknek nincs itt maradandó városunk. Az otthonnak elvesztése, a jövevényesség a mi közös ismertető jelünk; ez az egy közös, amiben mindnyájan találkozzunk; ez a közös gyökér, melyből nő minden nyugtalanság, minden kérdés; és ez az a pont, amely körül titkon vagy nyíltan a mi gondolataink ferognak. Lehetne-e valami igazabbat mondani a mi életünk felől annál, hogy mi ilyen jövevények és zsellérek vagyunk?!

De hallgassunk tovább! Milyen otthon az, melyet elvezítettünk, de amelyből jöttünk mindnyájan? Paradicsomnak szoktuk nevezni, de ez talán nem jó elnevezés. Azért nem, mert egy álomvilágra emlékeztet bennünket, amelyről a költőknek szabad beszélni, de amely valóságban nincs meg. Ennek a helynek ismertetője, különlegessége az, hogy benne nem az ember, hanem *Isten*, az *Úr*!... minden! Övé ott az első és utolsó szó. Oh töröljük ki a színeket és képeket, melyekkel nem a biblia, hanem a mi emberi képzeletünk a paradicsomot felékesítette. Hallgassunk arra, amit a biblia mindig mond, egyszer, kétszer, négyszer, hatszor mondja... és *Isten* az *Úr* ültete... és *Isten* az *Úr* engedé... és *Isten* az *Úr* vette... és *Isten* az *Úr* megiltotta... és *Isten* az *Úr* mondotta... Ez, egyedül ez a paradicsom, ez a hatalmas, egyedülvaló szuverenitás, hogy *Isten* az *Úr*, itt minden, ... itt van, mint akitől minden származik, aki felé minden törekszik, akiben minden él. *Isten* *Úr*, *Isten* király, *Isten* akar, *Isten* tesz, *Isten* vesz, *Isten* ad... így kalapál át az egész történeten. *Isten* az *Úr* és az ember és föld s minden teremtmény neki alárendelve: ez az igazi tartalma ennek a történetnek. Nincsen semmi a teremtő és teremtmény között, ami az egyé léte megakadályozná. El tudjuk-e gondolni, mi ez és mit jelent ez? Nem! Mert mi nem tudunk már semmit arról. Ez a mi idegenségünk, tovatűnése a paradicsomnak, ez a mi nyomorúságunk és terhünk ez a mély, mely, sötét árnyék mely visszavonhatatlanul végighúzódik létünk, földünk, természet, történelem felett. Elszakadtunk attól, amik kezdetben *Isten* jóságából voltunk.

De halljuk tovább a bibliát! Tudja, amit mi többet nem tudunk. Figyeljünk csak oda! Amit a paradicsom története az első emberről és életéről mond, az nem valami tökéletes állapot, az nem álomország. Egyszerű valóságot ír le, félreismertetlenül a mi emberi hazánkat, a földet, amit minden bennelevőkkel együtt jól ismerünk, az embert, azt a valóságos embert, amilyenek mi vagyunk. De figyeljünk csak arra, ahogyan ez az ember a parancsot kapja: a kert minden fájának gyümölcséből szabad enned, de egy fának gyümölcséből ne egyél. Ha eszel, meghalsz. Az ember tehát bizonyos körülmények között vétkezhet és meghalhat. De természetesen a voltaképeni fontosság az, hogy neki egyszerűen nem *muszáj* vétkezni és nem *muszáj meghalni*. Hanem — és itt ismét az előtt az egészen más előtt állunk, akitől elszakadtunk — ő engedelmeskedhetik *Istennek*, elkerülheti a bünt, *élhet*, élhet oly igazi életet, mely az élet nevet megérdemli, melyen nem vonul végig a halál félelmes árnyéka, életet, amely semmi más, mint tiszta, teljes élet. Ebben az életben már *itt van Isten*, mint *Úr*; ez az

élet akkor élet, ha Isten előtt, Istenben és Istennel folyik, épen azért teljesen más, amit mi életnek nevezünk. Annyira más, hogy ezzel az élettel szemben más élet nincs, mert ez az Isten kezeiből kapott élet; itt, ebből hiányzik a bűn és halál, a mi életünket megköltő bilincsek. Ez a megfoghatatlan, amit nekünk e történet hirdet, hogy van egy lehetőség élni, a félelmes és mindnyájuk felett ott levő kényszer *nélkül*: a halál és bűn kényszere nélkül. Ott, ahol az ember valóban Isten előtt él, ott, ahol Isten azt tehet velünk, amit akar, ott, ahol az ember az, akinek Isten akarja, gyermek, engedelmes gyermek, ott, — ott van ez az élet.

Mi már nem tudjuk megítélni, hogy mit jelent ez: nem muszáj vétkezni. *Nekünk* muszáj vétkezni. Napról-napra, óráról-órára olyan dolgokat teszünk, amit nem kellett volna tennünk és tesszük mégis, mert máskép nem tehetünk, mert rabok vagyunk. Ki ne tudna közülnk erről az emberi tehetetlenségről, amikor nem teheti azt, amit szeretne. Ki ne tudna azokról a szomorú órákról, amikor nem voltunk másra képesek, hogy magunkat szégyeljük, hogy mi semmire sem vagyunk képesek. A paradicsom történetében ez máskép áll előttünk. Ennek nem így kellene lenni. Ádám és Éva nem szégyellték magukat. Van egy lehetőség — Istenben — amikor vétkezni nem muszáj. Ettől a megfoghatatlan valóságtól vagyunk elválasztva, mintegy mély tenger által. *S* azért szégyeljük magunkat oly erősen, mert tudjuk, ha Isten a mi életünkben is ott volna, szabadok volnánk a bűntől és szémeremtől. *Ha!... igen, ha!... De nekünk ezután is vétkeznünk kell. És meg kell halnunk.* Feltartóztatlanul haladunk mindnyájan ama pillanat felé, amikor életünk kialszik. *S* ki ne vénné észre, hogy azért alszik ki, mert a mi életünk sohasem volt igazi élet? *Ha az volna, hogy aludhatnék ki? De miért nincs igazi élet? Talán Isten a hibás, aki teremtette? Kontárkodott Isten, amikor minket teremtett? Vagy talán mi vagyunk hibásak? Es a mi bűnünk lát napvilágot a halálban? Ha ez így van, ki ne félne a haláltól? És halljuk ismét a paradicsom történetéből: ennek nem így kellene lenni. A halálnak nem kellene halálnak lenni, mert a halál, ahogy ismerjük, eredetileg nincs benne a teremtés tervében, a halált Isten nem teremtette a teremtés rendjén, a halál a bűn, a mi bűnünk. De Isten által szabadok lehetnénk a bűntől, szabadok a haláltól, ha!... igen, ha!...*

Figyeljük meg — amit még elmondhatunk harmadszor a paradicsomról — a csodálatos együgyűséget és őszinteséget, amellyel a férfinak az asszonyhoz és az asszonynak a férfihoz való viszonya rendezve van. *Mi igazán tudjuk, milyen sötét árnyak nehezdednek ma erre a területre. Mi igazán tudjuk, hogy*

Isten rendelései ellen való engedetlenségünknek ezen a ponton van egyik főbástyája. Vannak már emberek, akik a dolognak félelmes nyomása alatt így sóhajtanak fel: óh csak asszonyt vagy férfit ne teremtett volna az Isten. De a biblia azt mondja, hogy Isten tisztának teremtette mind a kettőt. Isten kegyelmesen gondolt cselekedni, amikor a férfit nem hagyta magára, hanem az asszonyt adta segítőül. Ha Isten melléje áll, akkor életünk ezen a helyén, ahol most sötét árnyak fekszenek, de nagy ígéretetek lebegnek, megvilágosodhatik a mi földi vándorlásunk. Ha... igen, ha...!

Értjük-e most, hogy a mi életünknek mennyire köze van e történethez? Nem hatol-e be közvetlenül a mi életünkbe? Nem tárja-e fel legbelsőbb fájdalomunkat, elrejtett szükségünket? Valóban! Én vagyok e történet embere. Nekem kellene más életet élnem, mert én attól az Istentől jöttem ide, aki engem nem bűnre és halálra, hanem életre teremtett. Az én életem nem álom és látomás; az én életem valóság; de elválaszt attól egy mély tenger. És ezt a való életet el kellene érnünk és elérhetjük... ha!... De épen ez az akarás és lehetőség nem a mi kezünkbe van leléve és épen ezért, amit mi erről az életről gondolunk, álom és látomás. Azért nem volna most értelme annak, arra hívni fel titeket; menjetek! nézzetek az igaz élet felé! Keressétek, hogy megnyerjétek! Éljetek harmóniában a végtelennel! Excelsior! Feljebb! Ezt oly kevésé mondhatjuk, mint a rabnak, hogy légy szabad. Ő lenne és lehetne szabad, ha... igen, ha szabadságát nem játszotta volna el, ha a gonosz ajtók nem zárultak volna be mögötte és nem választották volna el végérvényesen a szabadságtól. Most lenne szabad, most lehetne szabad, de ugyancsak rab.

Szabad-e még azt kérdeznem végül: Miért áll ez a komoly történet a bibliában? Csak azért, hogy mutassa, hogy hol kellene lennünk és hol lehetnénk, ha régóta nem zárultak volna be az ajtók Isten és ember között? Nem azért áll ott a bibliában, mert benne és általa Isten hozzánk jön, a mi rabságunkba, hogy beszéljen velünk? Velünk beszélni válságunk felől? És ha ez igaz — ez igaz! — ha a történetből Isten beszél hozzánk, hozzánk, akik el vagyunk különítve tőle, azután is elkülönítettek vagyunk? Nem kell most nekünk még a lélekzetet is visszafojtva kérdezni: hát ha Isten hozzánk beszél, nincs itt a paradicsom? ... Nem a paradicsom... valami más; valami egészen más van itt. *Kegyelem* van itt, kegyelem, az embernek, aki a paradicsomot eljátszotta, aki bűnös lett, de — óh csodája az irgalmasságnak —, akit Isten nem enged elesni. És hogy az embernek, itt ne kelljen megállani, hogy megragadhassa a kegyelmet, az Úr nemcsak ezt a szót adta az Ótestamentumban, ha-

nem még egy egészen mást, a tulajdonképenit, az utolsót: *Jézus Krisztust!* A mi rabságunk közé, a mi idegenségünkbe, bűnösök és halandók közé lépett a teljes kegyelem és igazság Atyjának Fia. Ámbár nem szünteti meg a bűnt és halált, de mutat egy utat, egy megfoghatatlan és csodálatos utat, bűnön és halálon át, egy utat, nekünk halandó embereknek, nekünk raboknak, amelyen az Atya nálunk van. Ámbár nem vagyunk a paradicsomban — e világban vagyunk — de szabad tudunk, amit ama elsőeknek a paradicsomban, . . . hogy Ő itt van. És akkor paradicsomi levegő száll cellánkba és börtönünkbe. A mély tenger is itt van, de Ő az Úr, ájtjon hozzánk és mi tanulunk járni kezeinél Jogva. Zarándokok vagyunk, de tudunk az otthonról. Szenvedünk és meghalunk, de van reménységünk. Földi gondolataink vannak, de be-beragyog valami, ami nem földi, ami minden földinél igazabb! Más helyre nem kerülünk, mint ahol most állunk és járunk, azaz haza megyünk aggodalmainkhoz, lehet, hogy bűneinkhez, de Ő itt van, Ő velünk megy és mert Ő velünk megy, nekünk nem szabad kétségeskednünk, mert vele jön a megbocsátás, a győzelem. Magunknak valók, önzők vagyunk, de ismerjük az élet teremtőjét és elismerjük a véget és határt, melyet önzésünk és szeretetlenségünk elé húzott és megismerjük végre a testvért, akit Ő adott, hogy megváltson bennünket önző lényünk hiú szolgálatától.

De igaz ez? Szabad nekünk magunkról, kicsinyekről, bűnösökről, halandókról ilyen nagyot mondani? Nem mondjuk könnyen! És nem magunktól mondjuk. De nem kell ezt nekünk mondanunk? El szabad ezt hallgatnunk, miután Isten minket meglátogat a fogságban? Ez az Ő hatalmas kegyelmének dicsérete és nem önmagunk dicsőítése. Ezután csak azért jövünk ide, mert igéje itt van, amit hallgatnunk kell. Óh ha igazán meghallanók! Végre élhetnénk mi is úgy, hogy sötét emberi útunk közepette láthatóvá lenne az ő útjának dicsősége. Mi szomjuhozunk mind ezután az élet után! Menjünk hát a forráshoz. Hallgassuk igéjét. Ő szól hozzánk! Aki szomjuhozik jőjjön hozzám és igyék. Amen.

Ford. *Dávid Gyula.*

Egyházi öntudatra való nevelés.

1. Az utóbbi évtizedben nemcsak itthon, hanem külföldön is, minden egyházban tapasztalhatunk egy olyan irányt, mely az egyház munkáját mélyebben, annak igazi célja szerint akarja felfogni és keresi a módokat, hogy ezt a célt megközelítse. Isten Lelkének indításából a mi egyházunkban is haladni látjuk ezt a munkát s csak örömmel állapíthatjuk meg ugyanezt más egyház kebelében is. Az egyházaknak ezen fokozottabb és öntudatosabb tevékenysége szükségszerűen jár avval, hogy az egyházak a maguk sajátos hitét, az abban másoktól különböző vonásokat jobban kiemelik s evvel míg önmagukban mélyebbek lesznek, látszólag távolodnak egymástól. Sokan vannak, jóhiszemű és komoly emberek, akik előtt az egyház eddig inkább mint sociális intézmény, vagy kulturális nemzetépítő erő szerepelt, akik az egyházaknak ebben a fokozott munkájában és öntudatosabbá válásában az egyház elszűkülését, egy fájdalmas és veszedelmes felekezetieskedést látnak, s attól félnek, hogy az így új munkára lépő egyházak között az ellentétek felebredvén, azok alkalmatlanokká lesznek azon érdekek szolgálatára, melyeket addig, míg az egyház kulturális és nemzeti értékek ápolója volt, olyan biztosítva láttak az egyházak kezében. Mások az egyházak közötti ellentétekből, melyek egy ilyen öntudatosodást szükségképen követnek, az egyházak közötti harc keletkezését látják félelemmel felebredni, s úgy gondolják, hogy az az egyház, mely így mélyebbre szállva hitének kifejezésében és propagálásában bizonyos fokú intoleranciát mutat, eltért eredeti hivatásától, a „szeretet és béke” szolgálatától.

Ezen aggodalmak és ellenvetések több, egymással nagyjában összefüggő tévedésből származnak. Az egyik ilyen nagyon határozott tévedés az, mely racionalista talajból táplálkozva, az egyházat valami *általános emberszereteti intézménynek*, jóléti társaságnak nézi, melynek hivatása kenetes szavakkal szolgálni a veszekedő emberiség kibékítését. Holott minden igaz egyház feladata nem az, hogy ilyen általános felebaráti szeretetet szolgáljon hanem az, hogy Isten akaratát szolgálja a világon, mely Akarat nem langymeleg szeretet-frázisokat, hanem Istennek való engedelmisséget vár. Nagy és eléggé so-

hasem kerülhető tévedés tehát azt gondolni, hogy az egyház feladata a közjólét és közbékesség érdekében való törekvés. Az egyház nem a harcot akarja megszüntetni, hanem a bűn ellen küzd, ez az ő egyedüli ellensége, ez ellen harcol, néha bizony emberi szemek előtt kegyetlen eszközökkel. Amíg az egyház meg nem látja az igazságot, hogy Krisztus nem békeséget hozott a földre, hanem fegyvert, és hogy az embernek ellensége legyen az ő házanépe, addig hivatásáról halvány sejtelme sincs. Amíg az egyházak kegyes frázisokkal a boldogságot ígérgetik és kijátszák magukat annak a végső vigasztalásnak, melyhez a sors csapásai által sujtott ember fordulhat, míg a szegények számára hirdetik csak a megelégedés, a családi boldogság, a sziveket összekötő szeretet stb. frázisos „evangéliumát“, addig igazi hivatásukat nem töltik be. Az egyháznak azt kell hirdetnie, hogy Isten uralkodik, ítélete nyilvánvaló, parancsa kikerülhetetlen s meg kell mutatni világosan Isten akaratát mindenkinek, azt az akaratot, mely a léleknek küzdelmet, megaláztatást, fájdalmat okoz, mielőtt el tudná fogadni.

Epen ilyen téves és ép így a racionalizmus talajból táplálkozik az a felfogás, mely az egyházakat a *kulturális és nemzeti élet védőbástyái* gyanánt akarja kijátszani. Ez alapján véve nem más megint, mint az, hogy az egyház földi célok szolgájává szegődik, emberi ideálok megvalósítójává lesz. Az egyháznak egyetlen célja van: Isten országa. Sem nemzeti, sem kulturális érdekek szolgálatába nem állhat. Nem veti meg ezeket, sem károsaknak nem tartja, de csak annyiban használja fel, amennyiben azok *eszközök* lehetnek Isten országa szolgálatában. Nem úgy képzei ezt a viszonyt, hogy szolgálja Isten országát is és a kulturát is, hanem úgy, hogy annyiban szolgálja a nemzetet és a kulturát, hogy azokat eszközökké tegye Isten dicsőségére. Ezért nem közömbös előtte egyik sem, de csak mint eszköz és nem mint cél.

Azt kell tehát mondanunk, hogy az egyházak életében az öntudatra ébredés e jelenségei bár kétségtelenül jelentős változást fognak létrehozni az egyház munkájában és kizárják azt, hogy az egyházat földi célok szolgálatába lehessen állítani, de azt a viszonyt, mely az *egyház és e földi célok között* van, egyenesen megfordítják, s azokat a földi célokat, melyeket eddig esötleg az egyház célnak nézett, most eszköznek fogja nézni a maga sajátos célja szolgálatában. Más a helyzet, ha azt vesszük tekintetbe, milyenné teszi ez a megújulás az egyházak, azaz a felekezetek *egymással való* viszonyát. E tekintetben azt találjuk, hogy minél öntudatosabb egy egyház, annál világosabban áll előtte az, ami a többiektől hitében, életgyakorlatában elválasztja, megkülönbözteti. Az öntudatlan,

magát egyéb, földi érdekek és célok szolgálatába adó egyházak között a hit kérdéseiben és dolgában nincs is soha ellentét, ami különbség van, azt sem szeretik hangoztatni, mivel létalapjukat, a hitvallást felcserélték emberi célok szolgálatával, s az ilyenek között uralkodik az a sokat dicsért külső egyetértés és tolerancia, melyről a legszebb himnuszokat a racionalizmus szintelen korszakában zengették és zengik ma is azok, akik ezt a kort visszakivánják. Amint azonban megállapítottuk az előbb, hogy az egyháznak első kötelessége az Isten országa szolgálata s egy igazi egyház, bármely hitrendszert vallja is, a maga hitét soha földi célokért fel nem adhatja, úgy azt találjuk, hogy minél öntudatosabb egy egyház, annál szigorubban és határozottabban ragaszkodik a maga hitéhez. Nem mondhatunk tehát egyebet, mint azt, hogy az egyházak közötti különbség sokkal *mélyebb alapokon nyugszik és sokkal elevenbe vágóbb*, mintsem azokat társadalmi vagy nemzeti tekintetek által ki lehessen egyeztetni. Egy ilyen kiegyeztetés az egyházakat lényegüktől fosztaná meg és méltatlanná tenné hivatásukra.

Ha azonban így áll a dolog, akkor azzal kell-e számolnunk, hogy ez azt jelenti, hogy állandó harc és ellenségeskedés fog dúlni az egyházak között? Azt jelenti-e, hogy a vallásháborúk és üldözések korát kívánjuk és jövendőljük vissza? Egyáltalában nem. Ha ugyanis minden egyháznak tulajdonképpen egyetlen célja van, melyet a maga útján és Istentől neki adott keretek között és módok szerint szolgálnia kell, akkor *amilyen híven áll* az egyház ennek a magánál nagyobb, örökkévaló célnak szolgálatában, annyival közelebb jut minden eltérés dacára a többiekhez, akik ugyanazt a célt szolgálják a maguk eszközeivel. Lehetnek tehát, elkerülhetetlenül ellentétek és különbségek az egyes egyházak között, de ezek csak a módokban és utakban nyilvánulnak meg, minél odaadóbban teljesíti mindegyik a maga hivatását, annál közelebb jutnak egymáshoz a *közös munkában*. Egy közös ellenségük van: a bűn és hitetlenség, amely különböző formákban lép fel és uralkodik a világon, ennek hatalmát kell meg-törniök.

2. Ebből következik most, hogy egyházunknak is nemcsak a körülmények azon kényszere következtében, melyet a többi egyházak erősödő mozgalma gyakorol, de hivatásánál fogva elsősorban kötelessége felvenni a munkát és pedig ennek azon formáját, mely arra törekszik, hogy a *saját hitét és evangéliumi életformáját védelmezze* a más irányú és más hitű mozgalmakkal szemben. Ha egyházunk jelenlegi helyzetét nézzük, azt látjuk, hogy csaknem minden oldalon *védekezésre*

vagyunk kényszerítve. Egyik felől a római *katholicismus* lép fel az egész világon hatalmas agresszivitással, politikai és társadalmi eszközöket használva fel hatalmának és befolyásának megszilárdítására. Bár e hatalmat általában véve tulbecsülik azok, akik arról beszélnek, hogy a római egyház viláгурalmi törekvéseinek újabb korszakához érkezett, mert eltagadhatatlan tény, hogy sok politikai és szociális siker mellett igen jelentékeny veszteségekkel is kell számolnia, melyek az utóbbi években érték és folyton érik, egy határozott előretörést nem lehet elvitatni. Az a hatalom, melyet ma a római egyház Magyarországon gyakorol, melynek az itteni egyházra való hatása is érezhető, azok az eszközök, melyeket felhasznál, meggyőződhetnek arról, hogy bár módszerében régi, de aktivitásában régen nem tapasztalt módokon lép fel.

Másik oldalon a *szekták* munkájával kell számolnunk, melynek egyrészt s pillanatnyilag kapóra jön az egyházunkban tapasztalható ébredés s mely nem késik ezt propagandaeszközei által a maga javára felhasználni. Egyáltalában nem kicsinylendő, de sajnos nem eléggé ismert és figyelembe vett ellenség a *szociáldemokrácia* nem mint politikai párt, hanem mint világnézet és mint a kommunizmus felé állandó hajlamos irányzat. Ennek súlyos veszedelmeit sajnos városi gyülekezeteink vezetői néhol boldog öntudatlanságukban és hivatali kötelességeik elfoglaltsága mellett nem is érnek rá sem észrevenni, sem figyelemmel kíséni. Az *unitarizmus* nem mint egyház, hanem mint világnézet jelent számunkra veszedelmet, mert szellemi befolyása kedvez annak a racionalista-liberális gondolkodásnak, mely sajnos még sokáig nem fog kiveszni egyházunkból, mely az egyházat vallásos társaságnak, szociális intézménynek, az egyházi munkát népboldogító és népművelő mozgalomnak látja. Ez a hatás és gondolkodás, épen mert annyira meggyökerezett s mert lappangva tart hatalmában nagy és sokszor vezető tömegeket egyházunkban, minden napon nagyobb és súlyosabb veszedelmet tartogat.

Ezen, önmagukban bármilyen komoly és tiszteletreméltó, de a mi hitünkkel és felfogásunkkal gyökeres ellentétben álló irányok hitrendszerek és világnézetekkel szemben eddig egyházunk a sokszor egyenesen *passzív védekezés* módszeréhez folyamodott, sőt volt kénytelen folyamodni. Megelégedett azzal, hogy tiltakozott a vele szembenálló felekezetek intranszignens, reánk sértő és káros ténykedései ellen, sokszor csak arra szorítkozva, hogy barátságos és testvéri felkérés vagy óhajtás formájában mondja el hitünket és egyházunkat gyakran mélyen sértő ténykedések elleni tiltakozását. Ha azonban tekintetbe vesszük azt, amit előbb az egyházak céljáról és feladatairól

mondottunk, ha meggondoljuk, hogy a mi egyházunknak e tekintetben épolyan komoly felelősség nyomja a vállát Isten előtt, mint bármelyiknek a többiek közül, az ilyen tiszteletteljes tiltakozó defenzívákkal nem elégedhetünk meg. A mi egyházunknak *parancsa* van, az Egyház Fejétől, aki nem püspök és nem pápa, hanem maga az Úr Jézus Krisztus, hogy az *evangéliumot hirdessük*, a nekünk adott kincset megtartsuk és híveinket a mi hitünk igazságaiban megőrizzük. Bár ez a parancs nem indít gyűlöletre semmi iránt a földön, csak a bűn iránt, de *harcra* indít a hitetlenség iránt és *bizonyásgtételre* indít a magunk hite igazsága felől. Ha pedig a mi egyházunk azért van itt, hogy az evangéliumot hirdesse és terjessze, ez nem defenzív, hanem *offenzív* feladata és ennek eleget kell tenni. Felelős tehát egyházunk Isten előtt azért, hogy az igaz evangéliumot, Isten igaz akaratát hirdesse és a bűn felett ítéletet mondjon minden olyan irányzattal szemben, mely a hitetlenséget terjeszteni és az emberek Istentől adott hitét elragadni akarja. Más oldalról határozottan képviselnie kell azt az álláspontot, hogy atyáink hitét, melyekért szenvedtek, minden más hittel és szokással szemben *megvédelmezi*. Türelmetlenség-e ez? A vallás szabadságának megsértése-e ez? Nem, ha a vallásszabadság alatt azt értjük, hogy hitét mindenki szabadon gyakorolhatja és nincs kitéve annak, hogy külső eszközökkel kényszeríti valaki hitével ellenkező cselekmények végrehajtására és hite megtagadására. A vallásszabadság pedig ezt jelenti.

3. Ha azt akarjuk most megnézni, hogyan kell nekünk állani ebben a munkában, legelőször is azt látjuk, hogy a keresztyén felekezetek különböző felfogásának következményei, azok különböző *hitében* és *egyházfogalmában* csucsosodnak ki. Nagy tévedés azt hinni, hogy a baptizmus egyedüli különbsége tőlünk az, hogy azok felnőtteket keresztelnek, az adventistáké, hogy a szombatot ünneplik a vasárnap helyett, a római egyházé, hogy a misét tartják stb. A védekezésbeli erőtlenségünk egyik nagy oka épen abban van, hogy ilyen egyoldalú balvéleményeket táplálunk felőlük. Holott az a tény, hogy a baptizmus a felnőttkeresztelet vallja, csak következménye a hitről, Szentlélek munkájáról, keresztségről és a Bibliáról szóló felfogások óriási különbségének. A római egyház egyházzal való felfogása teljesen más, mint a miénk, az adventizmus megint ezekben való teljes különbségeket mutat fel. A más felekezetek befolyásával szemben való védekezésre tehát első sorban *ismernünk kell az illető felekezet hitrendszerét* legalább is propagandája nyugszik. Azon gyülekezetekben, melyek idegen befolyásnak vannak kitéve, mindig van ugyanis egy olyan, alig

észrevehető beszüremlés, mely a mi sajátos felfogásunkba idegen elemeket visz be s melynek idegenségét csak az éles és világos hittudat képes észrevenni. E rejtett hatásokon kívül az idegen hitrendszer mindig bizonyos *propaganda-gondolatokkal* lép fel, még pedig elsősorban olyanokkal, melyek a vele harcba álló hittel ellentétes elveit élezi ki. Ezért van, hogy sok helyen a szekták tanításának egy mellékes, a mi egyházunk hitével vagy életével ellenkező gondolata lép előtérbe, s tájékoztatlanok előtt úgy látszik, mintha annak a szektának az volna a kiemelkedő hitelve, holott az csak azért emelkedik ki, mert ellentétben áll a másikkal. Az adventizmusnak így éleződik ki a szombat megünneplésére vonatkozó tanítása, a baptizmusnak a felnőttek kereszttelésén kívül bizonyos aszketikus vonásai; innen van, hogy a római katolicizmus a búcsut, szentek tiszteletét stb. mutatja ilyen kiélezetien, az unitarizmus pedig a szabadságra és liberálizmusra hivatkozik. Csak a tájékoztatlanok azonban azok, akik megnyugosznak e hiányos és felöltő elvek ismeretén, aki komolyan veszi a dolgot, az azon igyekszik, hogy a vele szemben álló hitrendszert a *maga teljességében* alaposan megismerje. A lelkipásztornak e tekintetben nem szabad felületes megállapításokban megnyugodnia, hanem igyekeznie kell arra, hogy azon egyházak és világnézeti irányok rendszerét, melyekkel szemben áll, teljesen megismerje.

A másik, amit tekintetbe kell venni, azok a speciális eszközök, melyekkel ezek fellépnek és mutatkoznak. Minden egyháznak és világnézetnek vannak úgy nevezhető harci eszközei, melyek arra szolgálnak, hogy az ellenfelekkel szembenézzenek. A leghatalmasabb és legválogatottabb ilyen eszközökkel a római egyház rendelkezik, mely pl. a vegyes házasságokkal való eljárásban jól ki tudja használni azon előnyeit, hogy minden nehézséggel szemben változhatatlan dogmáira hivatkozik. A római katolicizmus úgy mutatkozik, mint olyan egyház, melynek dogmái vannak, évezredek óta kialakult szabályai és szokásai, melyeken nem lehet változtatni, még akkor sem, ha nemzeti, vagy egyéni tekintetek a legméltányosabban ajánlják az eljárás megváltoztatását. A kath. egyház ezen változást nem ismerő és adott eseteket nem méltányoló intranzigenciája abban fejeződik ki legvilágosabban, hogy ez egyház számára csak egy Egyház van és ez a római egyház. A többi nevezhető felekezetnek, hitközségnek, vallásos egyesületnek, de a kath. író Egyháznak csak a római egyházat nevezi, mint püspöknek és papnak is a más felekezetű lelkészt csak udvariasságból, mert különben azok neve: prédikátor és főprédikátor. A kath. egyház előtt minden többi felekezet vagy szakadár,

vagy eretnek, akik számára nincsen üdvösség, akik egy bizonytalan és homályos világításban élnek, mert az egyedül üdvözítő egyház által birtokolt fényét az evangéliumnak nem fogadják el és a saját emberi bölcsességük fényével helyettesítik és keverik. A másik véglet a szektáké, akiknek harci eszközük a Biblia egyéni felfogása s akik viszont másik oldalról tagadják a történelmi egyházak jogosultságát és igazságát. A harmadik véglet, a hitetlen világnézeti irányok egészen az emberi ész és indulatok alapján állanak s csak a gazdasági, kulturális és művészeti életre akarják korlátozni az ember életének nyilvánulásait.

Közelebbről megnézve most a módokat, amikkel a támadás ezek részéről történik, azt látjuk, hogy a római egyház munkája az utóbbi évtizedben határozottan előretörő irányzatot vett. A Kath. Népszövetség bár veszített agilitásából és erejéből, újabb és újabb eszközök állottak sorompóba. Az ifjúság és felnőttek organizálására a Szent Kereszt Hadserege, a Szívőárda, Oltáregyletek, és Kongregációk, más felekezetközi egyesületeket is felhasználva (cserkészmozgalom), hatalmas apparátussal és óriási taglétszámmal vonulnak fel. Bár valószínű, hogy e tömegek épen nagyságuk miatt nem eléggé mozgathatók s a tömegekre való törekvés mindig jellemző volt a római egyház munkájára, mégis nagyon sokat jelent ez a seregszemle, mert mutatja, milyen összetartó erővel rendelkezik ez az egyház. Megemlítésre méltó azonban a katolicizmusnak egy másik eszköze, mely úgy lényegénél, mint használatánál fogva számottevő és ez az Újszövetség új magyarázatos kiadása, mely első kötetében a négy evangéliumot és a Cselekedetek Könyvét tartalmazza. Könnyen olvasható, alapos és nem polemikus jellegű, hanem építő magyarázatokkal telve, a kath. hívőknek olvasásra engedélyezve jelent meg ez a könyv s mindenkit örömmel ölthet el, hogy a római egyház hívei kezébe adja a Bibliát, noha el kell készülnie rá, hogy ez is hatalmas fegyver lesz az egyház kezében. Ezekon kívül számos eszközt látunk, melyekkel ez az egyház a maga hitét terjeszteni és hirdetni tudja más felekezetűek között. Tisztában kell vele lenni, hogy a római egyháznak óriási előnye, hogy magát mindig misszináló egyháznak nézte és aképen viselte, feladatául tartván, hogy a más felekezetűeket az igazi egyházba vezesse. Ez figyelmeztetés lehet számukra is, különösen azoknak, akik az egyházunkban a missziói gondolatot ma is még pietizmusnak nézik, mert ez magyarázza meg nagyrészt, miért vesztünk állandóan tért a katolicizmussal szemben.

A szekták propagandájában az utóbbi években bizonyos ellanyhulás észlelhető. Tulajdonítható ez elsősorban annak a

politikai és egyházi helyzetnek, melyben a kultusztörvény szerint az el nem ismert felekezetek vannak. Ha azonban csak ez volna az oka a propaganda lanyhulásának, ez nem volna vigasztaló, mert tudjuk, hogy a nem látható és nem ellenőrizhető propaganda sokkal veszedelmesebb. Vigasztaló az, hogy a szekták helyi térvesztése nagy mértékben tulajdonítható az egyház fokozott munkásságának, mely által az egyház maga ki tudja elégíteni Isten igéjével azokat a lelkeket, akik ez után vágnak. Nem tagadható azonban az sem, hogy az egyház munkája által felébredt lelkek, ha kellő gondozásban nem részesülnek, veszedelemben foroghatnak a szekták részéről. Ez ellen a veszedelem ellen csak öntudatos egyházi nevelés segít, mert azok jutnak rendszeresen ilyen veszedelembé, akik az evangélium üzenetével nem úgy ismerkedtek meg, hogy abból határozott és öntudatos hitre eljuthattak volna. Azért az egyházi munkának mindig határozott hitre és abban való nevelésre kell törekednie, mint alább látni fogjuk.

A vallásellenes irányok közül a *szociáldemokrácia* mellett a *theozofia*, *spiritizmus* tekinthetők veszélyes ellenségeknek. Az előbbi bár Európa némely országaiban, pl. Németországon sokat engedett vallás- és egyházellenes karakteréből, másutt pedig nem is hordozott soha ilyent a nálunk tapasztalható módon, hiszen pl. az angol munkáspárt vezéréől mindenki tudja, hogy komoly és hívő keresztyén, nálunk ezt a karaktert nem tudja kinőni s mindaddig, amíg ezt nem teszi, amíg a vallást elavult ideológiának tartja, másnak, mint ellenségnek nem tekinthető. Munkájában különösen veszedelmes az ifjúságra, még pedig annál inkább, mert református ifjúságunk mind nagyobb mértékben lépve ipari pályára, ki lesz téve a szociáldemokrata világnézet hatásának. Különösen városi gyülekezeteink vezetői nem szánhatnak elég időt arra, hogy megismerjék ez agitáció veszedelmeit és eszközeit s nem fordíthatnak elég gondot ipari pályákon levő ifjúságunk megvédelmezésére. E veszedelem előtt szemet hunyni és megelégedni azzal, hogy csak azokat gondozzuk, akik erre igényüket bejelentik, megbocsáthatatlan véték és jóvátehetetlen mulasztás. A theozofiat és spiritizmust, melynek propagandáját a mai kor ideges keresése megnövelte, úgy kell nézni, mint olyan álvallásos irányzatokat, melyek épen, mivel a hit némi bizonytalan és helytelen formájában jelennek meg, azzal az igénnyel lépnek fel, hogy azt pótolják, tehát az igaz hittől a lelkeket elvezetik és csalódásokba viszik. Református egyházunknak, ha hitével tisztában van, határozottan fel kell vennie a harcot ezekkel szemben, melyek úgysem képesek, csak ideig-óráig kielégíteni az Isten után vágyakozó lelkeket. Ez irányok ereje

elzártágukban, titokzatosságukban rejlik, abban a homályban, mellyel tanaikat burkolják.

4. Sajnálatos dolog, de úgy van hogy a mi protestáns, reformálus hitünk mindezekkel nemcsak határozottan szemben áll, de igen sokban, épen lényegéből kifolyólag, egyenesen háttérben áll. A gyakran tapasztalható hátrány oka elsősorban és főképen a mi *sajátos hitünkben és hitvallásunkban* rejlik és pedig annak azon vonásában, melyet protestáns vonásnak nevezhetnénk. Ezért van, hogy mi a római egyháznak hitetlenek és szabadelvűek vagyunk, akikkel szemben ez az egyház szeret az orthodoxiával kérkedni, a szekták kevéssel tartanak jobbnak bennünket a római egyháznál, a vallásellenes és szabadgondolkozó irányok pedig állandóan azzal vádolnak, hogy dogmákhoz ragaszkodunk s az unitárius egyház úgy néz reánk, mint akik egy nagy életelvet feleútján megállottunk érvényesíteni. A mi hitünk a Bibliáról a katolikuskoknak és szektáknak tulságosan liberális, az unitáriusoknak elfogultan orthodox. Lehetetlen is megmagyarázni ezt a hitet akármelyiknek úgy, hogy meglássa az abban rejlő igazságot s meglássa azt, hogy csak ez a hit alapszik a Biblia igazi jelentésén s csak ez érvényesíti valóban azt, hogy a Biblia isteni kijelentés, mikor egyik oldalon a kijelentéssel szemben semmiféle emberi észproduktumot el nem ismer, mint az unitárius, sem emberi hagyományokra a kijelentés fogalmát át nem viszi, mint a katolikus, de másik oldalon a Biblia szövegével és betűjével szemben a legnagyobb szabadságot igényli magának, ellentétben a szektákkal, de a Szentlélek vezetése és uralma alatt, ellentétben minden szabadgondolkozó irányzattal. Munkánk módszerében is, nemcsak hitünk mások által való felfogásának nehézségében nyilatkozik ez a hátrány. Mert míg a szekta általában evangélizálni akar s a szabad ev. mozgalmak és egyesületek arra hivatkoznak, hogy az ev. parancs általában a Krisztus követésére való felhívást teszi a kötelességünké, addig a mi munkánk nem akar és nem tud elszakadni annak az egyháznak szolgálatától, melyben nekünk Krisztust kell követnünk s ezért ezek részéről állandó az a vád, hogy mi nem Krisztus, hanem az egyház részére munkálkodunk. Másik oldalon ugyanígy néz reánk a római egyház, melynek mi vagyunk olyanok, mint a szekták, mikor azt valljuk, hogy a mi munkánk csak színhelye a földi egyház, bár pótolhatatlan és kötelező színhelye, mely nélkül nem lehet dolgozni, de a munkánk túlmege a földi egyház keretein és arra az egyházra néz, mely láthatatlan, de amelyről a római egyház azt állítja, hogy az az ő általa vallott igazi egyház tulajdonképen, mert szerinte a földi és láthatatlan egyház ugyanaz. A római egyházzal szem-

ben, mely egyes lelkeknek a látható egyházba való behajtására és bevitelére törekszik, mindig érthetetlen marad a mi egyházunk törekvése, mely nem egyes lelkek halászatára igyekszik, hanem az evangélium terjesztésére. Nekünk nagyobb nyereség, ha az evangélium igazságát érvényesíteni tudjuk, mint az, ha olyan lelkek tartoznak az egyházunkba, akik csak névleg reformátusok, de valósággal hitetlenek. Sajnos, még a mi hiveink között is vannak, akik ezt a lényegbevágó különbséget nem látják s egyházunk erejét a tagok számától, politikai vagy társadalmi súlyától, vagyoni erejétől várják s teszik függővé. Ezért a mi egyházunk sohasem törekedhetik olyan értelemben térítő munkára, mint a szekták, vagy mint a római egyház, egyikkel szemben munkája mindig határozott hitvallási karakterű, a másikkal szemben azonban munkája mindig arra néz, hogy azt a lelket Istennek minden földi szemponton felül-emelkedő akarata szolgálatára bírja. Innen van, hogy míg egy kath. embertől lehetetlenség lenne elgondolni, hogy valakit ne akarjon a saját egyháza részére megnyerni, a református szemlélő munkával nem ellenkezik, hogy mivel minden egyház jogosultságát elismeri, más felekezethez tartozó felebarátját a saját egyháza megbecsülésére és az abban való munkásságra buzdítja.

Igy nézve most azt a munkát, mellyel egyházunknak más hitvallások és irányok ellen védekeznie kell, e munkának a következő elveit kell megállapítanunk: 1. Egyházunk Istentől kapott és lényegéből folyó feladata, hogy az *evangélium világosságát, melynek terjesztésére rendeltetett, minden erejével terjessze, tehát ne elégedjék meg egy védekező állásponttal*, hanem inkább azon igyekezzenek, hogy általa az igaz világosság minél jobban és minél szélesebb körben terjedjen. 2. E munkában *nem szabad megelégednünk általános evangéliumi tanításokkal, hanem az evangéliumot egyházunk hitvallása szerint kell hirdetni*, de a munka célja sohasem arra törekedik, hogy a földi egyház hatalmát vagy számbeli erejét növelje, hanem, hogy az evangélium világossága terjedjen. 3. A munka módszere nem a más felfogásokkal szemben való terméketlen és eredménytelen vitázás és még kevésbé azok lenézésre vagy megvetésre vezető kezelése, hanem a *saját hitvallásunk igazságainak az Isten Igéjéből való felmutatása* s ez által azok öntudatosá tétele. 4. A munkában nem arra igyekszünk, hogy állandó vezetést biztosítsunk magunknak a lelkek felett, hanem hogy azokkal az eszközökkel és módokkal, melyek erre vannak rendelve és erre szükségesek, *magukat a lelkeket tegyék képessé Isten Igéjének és a Szentléleknek vezetése által dönteni a ker. hit és élet vitás kérdéseiben*. 5. *Minél határo-*

zottabban és komolyabban helyezte valaki magát Isten ígérében kijelentett akarátának való engedelmeskedés alá, annál komolyabban ragaszkodik az egyházhoz. Tehát az egyházi öntudat útja a keresztyén öntudalon vezet át. Az a lélek, aki a mi hitünk szerint ismerté meg az evangéliumot, nem forog abban a veszedelemben, hogy más felekezetek propagandájának esik áldozatul.

5. Vessünk most egy pillantást arra a *munkára*, melyet ezen alapokon végezni kell az egyház különböző munkaterein.

a) Az *igehirdetés* munkájában kell elsősorban erre nagy gondot fordítani. Az igehirdetésünknek meg kell szabadulni azoktól az általános kérdésektől, melyekbe bele van bonyolódva s hittani kérdések szempontjából határozottabbnak kell lennie. Nem szabad félnünk attól, hogy a hitünk kérdéseit igehirdetésünkben fejtegetjük. Ha megnézzük igehirdetéseink tárgyait, láthatjuk, hogy azok között még mindig nagy szerepet játszanak olyan általános kérdések, melyek nemcsak hogy általában a keresztyén élet, hanem egyenesen csak az erkölcsi élet terein mozognak, vagy pedig még általánosabban az isteni gondviselés, az emberszeretet, a mások iránti kötelességeink kérdéseivel foglalkoznak, vagy, és ez még jobb eset, evangélizáló karakterűek. Bár kétségtelen, hogy evangélizáló témának van jeletőségük az igehirdetésben, mégis óvakodni kell tőle, hogy csak ezek foglalják le annak minden alkalmát, mert az igehirdetésnek tulajdonképen a keresztyén életben már elindult és azt gyakorló lelkeket kellene tovább vinnie, azok problémáival kellene foglalkoznia. Az igehirdetésünk ez általánossága hozza magával, hogy a gyülekezet nem kap olyan táplálékot, mely egyenesen neki van szánva, mely számol az ő szükségeivel és kérdéseire akarja az Ige feleletét megmutatni. Szükséges tehát az igehirdetésben foglalkoznunk olyan kérdésekkel, melyek speciális kérdései a keresztyén életnek s melyek épen azért nem nyughatnak máson, mint a mi hitünk fundamentumán. Ha arról predikálok, hogy mindenkinek Krisztushoz kell jönni, ez olyan általános téma, melyben a mi hitünk igazságait nehezebb felmutatni, mintha arról beszélek, hogyan kell Krisztushoz menni. Nagy tévedés azt gondolni, hogy a gyülekezetet a hit és élet speciális kérdései nem érdeklik. Hiszen épen fordítva van a dolog, azért nem érdekli a predikáció a gyülekezetet, mert olyan általános sikkban mozog, amit már mindenki ismer. Ma a lelkek különösen a keresztyén hit speciális kérdései iránt érdeklődnek s mit szólunk az olyan igehirdetőhöz, aki míg gyülekezetében mindenkit érdeklő probléma, pl. más felekezetű hatásra az, hogy hogyan lehet megigazulni, óvatosan kerüli ezt a kérdést és helyette inkább arról beszél

igehirdetésében, hogy mindenkinek hinnie kell Istenben. Fel kell tehát vennünk igehirdetésünkbe olyan kérdéseket, melyek a mi hitünk alapkérdései, és különösen olyanokat, amelyek az egyházközségünkben befolyást gyakoroló más felekezet vagy szekta tanításával szemben állapítják meg a mi hitvallásunk tanítását. Természetesen nem szabad elfelejtenünk soha, hogy az igehirdetés nem vitalközásra való alkalom, hanem hogy mindenek épülésre legyenek, tehát e témákat nem polemikusan, hanem építően kell feldolgoznunk. Nincs a református dogmatikának olyan kérdése, legyen a legnehezebb és legelvontabb, mélynek ne lenne építő tartalma s mely ne jelentené a keresztyén ember életére nézve egész kútféjét a vigasztalásnak és erőnek.

Hogy ilyen kérdéseket kapjunk, ahhoz az szükséges, hogy elsősorban saját magunk tanulmányozzuk a keresztyén élet és hit kérdéseit a saját hitvallásunk alapján. Minden parochián ott van a könyvtárban Kálvin Intituciója, ha csak azt és ugyanott meglevő Kisebb Műveit olvasnánk, napról-napra nagyon sokat épülnénk belőle s nem kellene törni a fejünket, hogy miről predikáljunk vasárnap. Emellett a kezünkben van a Heidelbergi Káté, esetleg a II. Helvét Hitvallás, ezeken kívül más olyan művek, melyek a mi hitünk súlyos kérdéseivel foglalkoznak. Ezeket állandóan tanulmányozva azt találjuk, hogy mindig több és több kérdésre derítnek világosságot és több kérdést láttatnak meg velünk. Ha ezek mellett a lelkipásztor tanulmányozza azon felekezetek és világnézetek tanításait, melyekkel szemben áll s melyek híveire esetleg befolyást gyakorolnak, rögtön tisztában lehet vele, hogy azok tételeire a mi hitünk milyen feleletet ad s nem kell félnie, hogy igehirdetése az unalom és érdeklődéshiány jegyében fog lezajlani, mert nem ismeri a kérdéseket, melyek a lelkeket izgatják. Így igehirdetése minden lélek számára izgató, lebilincselő lesz, nem külső szépségei, nem előadásmódja elragadó volta, hanem azon izenet miatt, melyről minden lélek érzi, hogy hozzá abban Isten szólt, Aki Igéjében ma újból csodálatos titkok fátyolát lebbentette fel előtte. Az igehirdetőnek tehát világosan látnia kell azokat a kérdéseket, melyek a lelkeket háborgatják s hirdetnie kell azokra Isten Igéjének feleletét. Ezek meglátásával együttjár, hogy azokkal szemben hitünk alapkérdéseit kell az igehirdetés tárgyául megválasztani. A római kath. hatásoknak kitett gyülekezetekben szükséges arról predikálni, hogy a mi igazságunk Krisztusban van, hogy Ő a mi bűneinkért tökéletesen eleget tett, hogy a bűnt bennünk Krisztus győzi le a Szentlélek által, hogy a mi jócselekedeteink a hit gyümölcsei, melyeket Isten Lelke terem a hívőkben, hogy Isten ingyen kegyelemből

választotta ki a hívőket a maga Egyházába, hogy az Egyház Feje a Krisztus; predikálni kell az úri szent vacsora és keresztség jelentőségéről, az üdvbizonyosságról, az anyaszentegyház életének és munkájának törvényeiről stb. A szektás hatásoknak kitett gyülekezet kísértése, hogy cselekedektől teszi függővé az üdvösséget, ezért itt keresni kell az olyan témákat, melyek az igazi hitről, a hit és cselekedetek közötti viszonyról, a cselekedeteknek a keresztyén életben való szerepéről, a szakramentumokról, az anyaszentegyházról, annak igazi tagjairól, azok kötelességéről stb. szólnak. Az unitárius szellemtől befolyásolt gyülekezetben egész sora a témáknak áll rendelkezésre. Különös gondot kell itt fordítani a hit sajátos tételei megismertetésére, amilyen a Szentháromság titka, Krisztus elégtevő áldozata, az általa lett váltság, Isten megismerése egyedül Krisztusban, a Szentlélek által lehetséges, a kegyelem mint egyedüli menedék, a Szentírás tekintélye és jelentősége a ker. ember életében, az imádság törvényei és jelentősége stb. A vallásellenes irányok által megtámadott gyülekezetben az igehirdetésnek számos alkalma van nem frázisokkal, hanem az Isten tiszta és világos Igéjével mutatni rá az Isten emberi gondolatoktól független akarására és annak fenségére s a Krisztus követését odaállítani a lelkek elé, mint az ember földolgát. Ilyen tárgyú igehirdetéshez tekstsztusokat a Kátéból, Hitvallásból, a Kálvin Intituciójából vett utalásokon kívül a Bibliának személyes és e művek használata által irányított tanulmányozása által lehet kapni. Személyes biblia-tanulmányozásunk így válik igehirdetésünk megelevenítőjévé.

b) *A vallásos nevelésben és vallástanításban* különös gondot kell fordítani épen azon tételek kihangsúlyozására, melyek az ellenvéleményekkel szemben a mi hitünk igazságát mutatják fel. A vallástanításban alkalom fog nyíltni erre a vallástanítás új tantervének életbelépte alkalmával, melyben a Káté beosztott kérdései a leckéken kívül is adnak lehetőséget az ilyen kérdésekben a tanulók tájékoztatására. Ehez azonban az kell, hogy a vallástanítást semmi körülmények között el ne hanyagoljuk s küzdünk pozitíve is minden olyan szokás ellen, melyet gyermekeink idegen felekezeti iskolában akár akaratlanul, akár kényszerítve felvesznek s megfelelőleg a saját iskoláinkban használjunk fel minden olyan eszközt, ami a mi hitünk kifejezéséhez tartozik. Az előbbi, idegen szokásokhoz tartozik a kereszttetés, kath imádságok utánzása, olyan kifejezések, melyek jellemzők bizonyos felekezetekre stb. Az utóbbiakhoz, a saját hitünk kifejezéséhez tartozik a Biblia használata a ker. életben, a Biblia igéinek ismerete, megbecsülése, a szentképekkel szemben bibliai igékkel ellátott képek stb. Mindezekben egy ref. nevelés minden pozitív vonása és munkája.

Fontos szerep jut itt a konfirmációra való előkészítésnek, ahol természetes helye van az egyházi öntudatra való nevelés munkájának. Erre a Heidelbergi Káté használata több és alaposabb alkalmat nyújt mint az eddig használatban volt káté. Az előkészítésnél tehát arra törekszünk, hogy különösképen egyházunk azon hittételei, melyek az illető helyen más felekezetek befolyásával szemben kiemelendők, pozitív megtárgyalásban részesüljenek. Pozitív megtárgyalás alatt ilt ismét azt értjük, hogy arra kell törekednünk, hogy azokat a hittételeket világítsuk meg, melyek alapját szolgáltatják az egyes vitakérdésekben való döntésnek. Az előbb rámutattunk az ilyen kérdésekre, ezeket a konfirmációi előkészítésben nemcsak előadjuk, hanem megbeszélés tárgyává tesszük. E megbeszéléseknél arra kell igyekeznünk, hogy hitvallásunk e tételeit a Biblia világításában mutassuk be. Nekünk a Biblia az az alap, melyre hivatkozunk kell s azt kell megmutatni, hogy a Bibliában a mi hitünk igazságai igazolását meg lehet találni. Igyekezni kell a konfirmándusokat a Bibliában való jártasságra ránevelni, minél komolyabban lesz számukra a Biblia, a hitük és életük zsinormértéke, annál biztosabban tudnak ők maguk visszaverni minden olyan támadást, mely hitüket éri. Eddigi öntudatlanságunk nagy mértékben tulajdonítható annak, hogy a Biblia használatára és az azzal való élésre nem neveltünk, holott a Biblia és hitvallás együttes ismerete megmentett volna sok lelket a szekták kezéből. Nem szabad tehát felülni annak az alaptalan okoskodásnak, hogy a Biblia használatával a szektáskodásra való hajlam növekednék, mert ha ilyen eset látszólag van is, ennek az az oka, hogy az illető lélek nem részesült soha komoly hitvallási nevelésben.

A vallásos nevelés más formái, mint a családi nevelés, az iskolán kívüli nevelés formái, a vas. iskola, bibliakör, szintén sok lehetőséget adnak a hitbeli öntudat erősítésére. A családi életben a házi áhitatok nagyon sokat tehetnek e tekintetben, a vas. iskola anyagában számtalan alkalom nyílik az egyes történetekkel kapcsolatban hitünk igazságainak megmutatásához. A Jákob, József, Dávid története érthetetlen a kiválasztás hite nélkül, az Ábrahám történetét már Pál apostol a hitből való megigazulás bizonyítására használta fel, az ószövetségi törvény és szertartások evangélium szempontjából való magyarázatát a zsidókhöz írt levél adja, az első ker. gyülekezet életében a ker. élet tisztaságára, az anyaszentegyház rendjére, annak szolgálatára vonatkozólag nyerünk sok felvilágosítást. Ezeket a vasárnapi iskolában mind így lehet felhasználni, mint azt a kiadott vezérfonal is tartalmazza. A bibliakörben a Biblia tanulmányozásával kapcsolatban megbeszélünk hittani kérdé-

seket is s jó, ha olyan vezérfonalat keresünk, mely e tekintetben kielégítő. Az ilyen kérdések mellett tárgyalni kell a ker. élet gyakorlatára vonatkozókat is, aminők pl. a következők: a mi istentiszteletünk; hogyan vegyek részt az istentiszteleten; egyházunk szervezete; mit tehetek egyházaomért; mi az egyház; egyházunk kormányzása, stb. Az ilyen kérdéseknél alkalmunk van olyan ellenvetéseket megtárgyalni s olyan kérdésekre válaszolni, melyek másképen nem cáfolhatók meg és nem kerülnek szóba.

c) Végül a pásztoráció keretében különösen nagy munka vár reánk az egyházi öntudat erősítésében. Épen a legingátagabb lelkek azok, akikhez sem az igehirdetés munkájával, sem a vallásos nevelés útján nem férhetünk hozzá. Sokszor csak akkor szerzünk tudomást az egyes lélek nehézségeiről és kérdéseiről, mikor már késő, hogy arra mi adjunk feleletet, mert az illető már elfogadta azt, amit más adott arra a kérdésre. Ezért a pásztori munkában két oldalon vár reánk kötelesség: először abban a körben, ahol mindenkivel foglalkozunk, azután ott, ahol egyes lelkek személyes kérdéseit kell megválaszolni. Az előbbihez tartozik minden olyan munka, mellyel egyházi öntudatunkat erősíthetjük, vallásos öszejövelelek, előadások stb. által. Ilyeneknél nem szabad megelégedni általános témákkal, hanem, mint az igehirdetésnél tárgyaltuk speciális, a mi egyházunk hitével, életével, történetével kapcsolatos kérdéseket kell tárgyalni. Nagyon fontosak itt az egyháztörténeti kérdések, melyekkel az összetartás tudatát, a közös cél és közös munka tudatát lehet rendkívül erősíteni. Ha tudjuk, hogy a római egyház és a szociáldemokrácia milyen ügyesen ki tud használni látszólag közömbös kérdéseket is arra, hogy azok tárgyalásánál a saját felfogásának csináljon propagandát, csodálkozunk kell, miért csak bennünk hiányzik a találékonyság hasonló munkára s miért csak mi vagyunk azok, akik kínosan óvakodunk tőle, hogy valaki egy-egy ilyen előadásban „felekezetieskedéssel” meg ne vádolhasson bennünket. Ez a még liberális objectivításra való hajlam hányszor vezet oda, hogy valósággal elmulasztunk alkalmakat, mikor a református világnézetet és hitet meg lehetne vallani anélkül, hogy az másra nézve sértő volna. Ilyen, az egyház életére, történetére, lényegére való előadásokra anyagot bőven kaphatunk egyházi lapjainkból, ha nem sajnáljuk a fáradságot összeállítani egy programot egy tételre, ilyen előadások számára.

Ugyancsak a pásztori munkához tartozik az iratterjesztés felhasználása is, melyben szintén nagyon erős szövetségest nyerünk az egyházi öntudatra való nevelés munkájához. Sajnos, ez az eszköz szintén kihasználatlan még, pedig ilyen hitvé-

delmi iratunk ahhoz képest, amennyi közkézen forog és terjesztetik, nagyon is sok van. A belföldi, egyházkerületünk, vagy más vállalatok által kiadott füzeteken kívül a Londoni Vallásos Traktátus Társulatnak az egyh. ker. iratterjesztésben kapható füzetei között nagyon sok van, amit fel lehet használni. E tekintetben is, ha a római kath. egyház iratterjesztésének eredményeit nézzük, szégyenkezve kell a saját hanyagságunkra gondolnunk.

A személyes pásztoráció tehet az egyes lelkek megtartására és irányítására talán a legtöbbet és itt mulasztottunk legtöbbet. A városi gyülekezeteinkben e tekintetben nagyon súlyos nehézségek előtt állunk, melyet az egyháznak, ha nem akar állandóan és tovább is veszteni, okvetlenül orvosolni kell. Az, hogy 4—5000 vagy még több lélek egyetlen ember sokszor idő tekintetében is lehetetlen pásztorációjára legyen utalva, elgondolni is képtelenség. Itt a presbiterek bevonásával kell a dolgon segíteni, mert ez a természetes és ez az evangéliumi megoldás. Hány kétségek között hányodó lelket veszünk el azzal, hogy az illető nem tudja rávenni magát, hogy a ritkán látott és közelebbi viszonyban vele nem levő lelkésztől kérjen kérdéseiben tanácsot. Míg a kath. egyháznak van módja és ideje ahhoz, hogy a városok külső területein lakókat felkeresse, számon tartsa, gondozza, sőt hódítsa, addig mi megelégszünk vele, ha megtartjuk azokat, akik maguktól nem akarnak eltávozni s tehetetlenek vagyunk, mikor arról van szó, hogy azok számára legalább istentiszteletről gondoskodjunk. Míg a szekták missziói területnek nézik az egész világot és be tudják járni a falvakat és tanyákat, addig nekünk arra nincs lehetőségünk, hogy a szorványainkban vesződő lelkeket bár havonta egyszer tápláljuk Isten igéjével s elnézzük, hogy a régi királyságban ezrek és ezrek mennek tönkre és pusztulnak el. Ezt nem lehet a pénz hiányával magyarázni, itt csak a Lélek hiánya lehet az ok. Ha tehát küzdeni akarunk a más irányú hit terjedése ellen, ezt végeredményében csak az egyes lélekben kell megtennünk, mert ott veszítjük el a harcot. Komoly és gondos pásztori munka, kész szív a mások nehézségei meglátására, alázatos hirdetése az evangéliumnak igazán „alkalmas és alkalmatlan időben”, ebben lehet csak reményelni, hogy pozitív munkát végezhetünk egyházunk hitének öntudatosítására.

Végül szükséges, hogy mindezen munkában felhasználjunk minden eszközt, melyet Isten az egyház jelenlegi helyzetében és munkáiban nyújt. Ma megszámlálhatatlan ilyen áll rendelkezésünkre. Nem szabad felületesen elmennünk az ezekről szóló tudósításokról, az ezek támogatására szóló felhívások

mellett. Iratterjesztés, vasárnapi iskola, bibliakörök, leánykör, nőszövetség, konferenciák, lelkészi nagyhetek, lelkészi és tanítói értekezletek, egyházi irodalom, vallásos református néplap, ifjúsági lap, gyermeklap, sáfársági mozgalom, tanfolyam vasárnapi iskolai, bibliaköri, leányköri vezetők számára, nőszövetségi napok, leánynapok, csak az ilyen nem hivatalos munkaeszközök, nem is számítva a szervezett és hivatalos eszközöket, mint iskolák, intézmények, egyházi ünnepélyek és látogatások, mindezek Isten által adott eszközök arra, hogy az Ő országát általuk szolgáljuk s mely eszközöket, mint a talentumokat visszavesz a hűtlen sáfároktól, ha elássuk, nem használjuk és lenézzük őket. Mindezek felett pedig itt van közöttünk és munkálkodik ezekben az Ő Szentlelke, Aki most győzni akar felettünk és bennünk a világ felett és diadalra akarja vinni a maga igazságát, melyet nekünk adott. Jaj a hűtlen pásztoroknak, akik tétlenül nézik az ellenség közeledtét s nyugodtan tudnak lenni akkor, mikor Isten ítéletének szava zúg a világon s ítéletet mond mindnyájunkra.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Folyóiratok Szemléje.

Evangelisches Missionsmagazin.

Herausgegeben von D. Dr. Wilhelm Oehler 73 Jahrgang, Heft 4., 1929 Verlag der Basler Missions buchhandlung.

A bászeli missziói társaságnak havonként megjelenő folyóirata azáltal lép ki a helyi érdekeltség köréből, hogy a missziót általában érdeklő kérdéseket tárgyalja meg. Mély evangéliumi erő hatja át e folyóiratot. A bászeli missziói társaság több mint 100 éves multra tekinthet vissza s habár akkor az egyház erőtlensége miatt nem a hivatalos egyház által történt is a misszió beindítása, ma, amikor az evangélium ügye nem lehet magánemberek dolga, s amikor láthatjuk az evangélium hódító erejét az egyházban is, ez a misszió szolgálatában álló lap is határozottan képviseli azt a gondolatot, hogy a misszióknak és az egyháznak elválaszthatatlan kapcsolatban kell lennie egymással. A kapcsolatot az ev. ereje teremti meg, akkor, amikor az egyházat is áthatja az evangélium, ami nélkül missziót üzni lehetetlenség lett volna már száz évvel ezelőtt és lehetetlenség most is.

Ebben a számban vezetőhelyen „A mi feladatunk és a mi erőnk” címen Dr. Haitjema holland professornak egy lelkészi missziói konferencián tartott beszédét olvashatjuk. A mi feladatunk nem más — mondja — minthogy az evangélium prédikátorai legyünk és a mi erőnk semmi más, mint az evangélium, amit prédikálnunk kell. „Egy a szükséges dolog”, hangzik hozzánk is a Jézus szava. Feladatunk tehát semmiképen sem lehet a sokra igyekvés, hanem csupán az ev. prédikálása, azaz szolgálat az Igének.

Prédikátor = κηρῦξ = hirnököt jelent, ki királyának nevében egy üzenetet kikiált, vagy követet, aki fejedelmének akaratát megismerteti. Hangosan, harsonaszerűleg kell az örömhír átadásának megtörténni.

Az evangélium prédikátora tehát nem „Religionslehrer” (vallástanító) vagy „Lehrer der Dogmatik” (Dogmatika tanító) ahogyan régebb nagy előszeretettel nevezték a lelkészeket. (Ezért nem jutott eszébe az egyháznak, hogy missziót kezdjen és ezért kellett társaságoknak alakulni a misszió végzésére). Minél inkább hirnökké válik a lelkész, annál jobban felismeri az

egyház missiói köteleességét, mert mindenütt csak az evangélium prédikálásáról van szó.

Az örömhír Istentől jön, mert csak ő mondhatja, hogy van szabadulás és gyógyulás; az evangélium Isten szava a bűnös ember üdvösségére. Ez a szó (ige) Jézus Krisztus. Benne mindent megadott Isten, ami az üdvösségre szükséges és elégséges. Jézust kell hirdetni minden népnek, mert ő a vágya minden népnek.

Az Ige szolgájának lenni, továbbá azt is jelenti, hogy csak az evangélium prédikátorává kell lennünk. De nemcsak a lelkészeknek, hanem minden gyülekezeti tagnak. Sem a lelkész, sem a gyülekezet élete és munkája nem szorítkozhatik csupán a vasárnapi prédikációra vagy a prédikáció hallgatásra. Az élet minden vonatkozásában meg kell mutatnunk, hogy csak az evangélium szolgálai vagyunk.

És mi a mi erőnk? Az evangélium. És ez hogyan válik a mi erőnké? A mi *hitünk* által, Isten igéje és hit szorosan összetartoznak, mint tartalom és edény, mert *Isten lelke* az evangéliumot a mi hitünk erejévé teheti. Az evangélium akkor Istennek ereje, ha ev. és Isten lelke egymásra talál. És a mi hitünk akkor a mi erőnk, ha az teljes mértékben Isten adománya, mert a mi erőnk Isten Szent Lelke.

A második közlemény Dr. Micol Macnicol benszülött misszionáriustól van: „*Egy keresztyének gondolatai Indiára tekintve*”. Az indiai egyház és missió helyzetéről ír. Azokat az akadályokat nézi, melyek Indiában az evangélium terjedését megakadályozzák. Nem hallgatja el, hogy az egyház is akadály Indiában a keresztény terjedésében. Lesújtó megállapítása után azonban reménységre és hitre buzdítja az egyházat, hogy Krisztus ígéretei, melyek a hindú világnak is ígértetett, valósággá fognak válni.

India betegségének egyetlen radikális gyógyeszköze Isten megismerése és imádása a Jézus Krisztusban. Ma a helyzet Indiában az, hogy az érdeklődés a vallásról teljesen a politikára tolódott. A vallás eszközzé alacsonyodott világi célok elérésére. Az ifjúság lelkében mind nagyobb tért hódít a materiálisztikus gondolkodás. Nincs szükségük Krisztusra. A politika ifjú vezetőinek egyik csoportja ezt a jelszót vallja: „meg kell szabadítani Indiát a vallás kezéből”. Maguk a missiói társaságok is sokszor elfelejtkeznek az egy szükséges dologról: Isten újjáteremtő kegyelmének a hirdetéséről, mely van a Jézus Krisztusban s helyette szociális reformokra fektetik a fősúlyt, mely nem egyszer nemzeti ruhába van öltöztetve. Az evangéliumot mentesen minden nacionalizmustól kell a pogányok közé vinni. Le kell számolni a missiónak az imperialisztikus törekvésekkel

is, mert semmi köze nincs Krisztusnak Béliállal, — A ker.-ség helyzete reménytelennek látszik Indiában, de Isten kegyelme csodát teremthet Indiában is. Indiában a különböző felekezetekhez tartozó keresztyének száma mintegy 4 millió.

Találunk a folyóiratban gazdag könyvismertetést. Oehlertől a lap szerkesztőjétől kedves leveleket olvashatunk, melyeket missiói látogatásának újáról írja olvasóinak. „Rundschau“ (Szemle) rovatban a különböző missiói területek munkájáról nyerhetünk új tájékozódást. Mellékletképen minden 4-ik hónapban megjelenik a „Missionsbücherwart“ c. könyvisertetőfüzet, felöleli a legújabb missiói és theologiai irodalmi termékek ismertetését.

Ugyancsak a bási missiói társaságnak havonként megjelenő képes házi lapja a **Heidenbote** (102. évfolyam). Ez a lap már nem akar több lenni, mint a társasághoz tartozó és a társaság munkáját pártoló lelkeknek összetartó — és a társaság munkájáról állandóan tudósító organum. Legújabb számaiban nagyon lebilincselően és tanúságosan számol be a mély hitű, az evangélium erejével gazdagon megáldott fiatal igazgató Hartenstein, indiai látogatásáról

Feltehetjük magunknak a kérdést, mit nyerünk missiói lap olvasása által? Azt, hogy személyesen odakapcsol a missió ügyéhez; kezd fájni, hogy mi még nem vittük el pogány népekhez az ev. üzenetét, könyörgésünkkel belekapcsolódunk Isten lelkének nagy munkájába s készül a mi lelkünk az evangéliumnak az egész világon való szolgálatára. Meglátjuk a tovább el nem odázható mulasztásokat; egyházunknak nem szabad kézlegyintéssel napirendre térni a missió kérdése felett, sem át nem engedheti a missiót privát vállalkozásnak, ha egyháznak tartja magát. Aki arra a boldog időre vár a munka megkezdésével, hogy itthon erősödjünk, az várhat a világ végéig, mert mi mindig erőtlenekek fogunk maradni; az Isten Leleke azonban most is megtudja mutatni erejét a mi erőtlenségünkben.

A svájci reformáció üde levegőjét juttatja hozzánk a „**Reformierte Schweizer Zeitung**“ (8. évfolyam. Ára egész évre 10 frank. Megjelenik hetenként. Megrendelhető Zürich, Stadelhoferstrasse 38) Svájcban alig tíz éves az ifjú reformátusok (Jungreformierter) mozgalma. Célkitűzésük: szolgálat Istennek az élet minden terén a reformátorok (különösen Kálvin) szellemében. Ennek a mozgalomnak sajtóorganauma a fenti lap. Nem szól a gyülekezet egy rétegének, s a kérdéseket sem határolja el az olvasók igénye szerint. A lap minden reformátusnak egyaránt szól. Minden kérdéssel leszámol, amivel egy ker. embernek szembe kell nézni, legyen az vallási, theologiai, politikai, gazdasági kérdés is, Beletekint a világpolitika nagy és mindenkit

érdeklő kérdéseibe, különös figyelemre méltatva a ref. kritika szemüvegével nézve, de nem nagy elragadtatással, a népszövegség munkáját. Helyi események tárgyalásával nem foglalkozik túlságosan sokat, de ha teszi is, az olvasó mindig egy életkérdés ker. ref. megoldásába nyer bepillantást. Minden számban állandó folytatásképen jelenik meg, egy hétre való írásmagyarázat, találunk benne értékes közleményeket s a szociálizmusról, belmisszióról, egyházfegyelemtől stb. ; egyházi eseményekről tudósítást a világ minden tájkáról, így Erdélyről is. Nagyobb tanulmányainak ismertetését a jövőben nem fogjuk elmulasztani.

D. Gy.

Tájékoztató a romániai magyar főiskolai hallgatók számára. Szerkesztette az Ifjú Erdély által megbízott szerkesztőbizottság. Az „Ifjú Erdély” kiadása 1929. Ára 5 lei.

Egyike az impériumváltozás óta megjelent könyvek leghasznosabbjainak. A főiskolára kerülő ifjú nyarát a legbizonytalanabb tapogatózással tölti el. Hova forduljon felvilágosításért? Mit is kell tenni? Hol fog majd elhelyezkedni; mennyi pénzre lesz szüksége; nem késik-e le kérvényével, pályázatával? Tanárjai, papja a megváltozott körülmények között nagyobbára természetszerűen többnyire tájékozatlanok. Marad minden a bizonytalanságban, a főiskolás jelölt feljut intézete városába tájékozatlanul, heteket tölt el, míg valamennyire rendbejön, de ezzel el kell veszítenie egy sereg előadást — épen a kezdet kezdetén... még mennyi hátrányát lehetne felsorolni a tájékozatlanságnak.

De ez még csak a technikai része a főiskolai hallgató elhelyezkedésének. Az ifjúság nemcsak ebben tájékozatlan, de tájékozatlan a maga szellemi munkájának útjain is. Hogyan kell felfogni annak jelentőségét, hogy a magyar társadalom jövődjének ő a letéteményese. Azon fordul meg nemzeti életünk, hogy ifjúságunk mennyiben készül elő hivatására, életére. A *Tájékoztató* elsősorban azért nagy érték, mert erre a kérdésre mutat irányvonalakat.

Igy a könyvecske két részre oszlik. Az első rész a főiskolai munka lényegéről s arról szól, hogy egy magyar jövődjéért érdeklőben hogyan kell a maga életét berendeznie egy főiskolai hallgatónak. Tájékoztatója a főiskolást a maga hovatartozandóságáról, s ennek következményeiről és követelményeiről (László Dezső: A mi nemzedékünk), arról a feladatról, mely elé magyar volta állítja (Dr. Sulyok István), a magyar kultúra helyes szolgálatáról (Dr. Csűry Bálint), arról, hogy milyen viszonyban kell állania az egyetemi ifjúságnak a magyar tudományossággal (Dr. György Lajos). Az új erdélyi magyar szellemi munkások

portróját Dr. Tavaszgy Sándor rajzolja meg ; hogy milyennék kell lennie a főiskolásnak egyházával szemben, arról Dr. Imre Lajos ír, ugyancsak ő ír a főiskolás jellemképzéséről. A gazdasági feladatokról, pályákról Dr. Móricz Miklós, a külföldi tanulmányáról M. Nagy Ottó ír.

A második rész tájékoztat az ország főiskoláiról : internátusairól, az azokba való bejutásról, pályázatokról, díjakról, zsebpénzről stb. ; azután a tanulmányi rendszerekről s végül rövid tájékoztatást ad a bucaresti magyar főiskolai hallgatók otthonáról.

Ennek a külső tekintetre kicsiny könyvnek nagy jelentősége van nemcsak egyszerű hasznossági szempontból, de abból a szempontból is, hogy főiskolai hallgatóinkat öntudatos szellemi munkára készíti és felhívja azoknak az intézményeknek a szolgálatára, amelyeken keresztül a magyar szellemiség élni képes.

Hálásaknak kell lennünk nemcsak a szükséges fárasztó, nagy munkát körültekintő pontos, lelkiismeretes adatgyűjtésért, melyet László Dezső lelkipásztor-senior, Bodor Géza, Kiss Erzsébet, László József főiskolai hallgatók végeztek, de azokért a komoly, már említett irányító cikkekért, melyeket szent felelősségtudattal írtak meg a magyar szellemi élet kitűnő munkásai, A füzetet kezébe kellene adni minden magyar szülőnek, ki gyermekét a főiskolára küldi, s minden már 16—17 éves ifjúnak. A füzet ára 5 leiben van megjelölve, valójában azonban ingyen kapja felekezeti különbség nélkül minden középiskolai tanuló, s a füzet ára gyanánt jelzett 5 leit iskolája, vagy egyházközsége javára kell befizetnie.

Az „Ifjú Erdély“ a könyvecske kiadásával ismét nagy szolgálatot tett.

J.

Adatok a világkeresztyénség helyzetéhez.

Egyháztagság Amerikában. Az amerikai Egyesült Államokban, amint tudjuk, nincs kötelező egyháztagság, hanem a lakosság nagy része nem tartozik egyetlen egyházhoz sem. Ehez képest az egyházak munkája arra irányul, hogy az egyházakhoz nem tartozó lakosságot megnyerjék az egyház számára. Ebben a munkában az utóbbi évtizedekben nagyon szép haladás mutatkozott. Az utóbbi évtizedben, bár a lakosság 17 percenttel gyarapodott, az egyháztagok száma 30 percenttel. Látszólag a legnagyobb szaporodást a zsidó hitközségek mutatják fel, ahol a növekedés tíz év alatt 3 millió 700 ezer lélek. (Ez a szám azonban lehet onnan, hogy az előbbi számlálás csak a hitközségek felnőtt tagjait vette tekintetbe.) Növekedést mutat még a baptisták száma (7 millió 150 ezerről 8 millió 500 ezerre), a lutheránusoké (tíz év alatt kétszer annyira növekedett); míg határozott veszteséget mutat az unitárius egyház, mely tíz év alatt 82 ezerről 60 ezerre esett, tehát 22 ezerrel fogyott. A nálunk is ismert egyházak lélekszáma a következő: adventisták 146 ezer, baptisták 8 millió 400 ezer, keleti orthodox 259 ezer, lutheránus egyházak 5 millió 250 ezer, methodisták 8 millió, róm. kath. 18 millió 600 ezer, presbiteriánus és református egyházak 3 millió 300 ezer, unitáriusok 60 ezer. Ugyancsak érdekes adatokat közöl az amerikai vallásos és egyházi életről egy most megjelent könyv is (*Spender: A mai Amerika*), ahol egy körkérdés statisztikája van feldolgozva, melyet olvasóihoz egyik nagy amerikai lap intézett. E szerint (125.000 válaszból) valamely egyházhoz tartozik 77%, rendszeren jár templomba 76%, Istenben hisz 91%, Krisztus istenségét elismeri 85%, a Bibliát Isten igéjének tartja 85%, rendszeren gyakorolja a családi istentiszteletet 42%, imádkozni szokott 88%, szülei házában vallásos nevelésben komolyan részesült 87%. A könyv írója ebből azon megállapításra jut, hogy Amerikában az orthodox protestantizmusnak nagyobb és mélyebb talaja van, mint bármely európai országban.

Review of Churches 1929. 2.

A róm. kath. egyház nyereségei és veszteségei. Egy elterjedt mondás szerint a háborút a róm. kath. egyház nyerte meg. E mondást az egyik elterjedt amerikai róm. kath. folyóirat

megcáfolja, kijelentvén, hogy „a katolicizmus többet veszett Ausztriában, Magyarországon, Csehszlovákiában és Jugoszláviában, mint amennyit Németországban, Franciaországban és Olaszországban nyert.” Az 1910-es népszámlálás során *Németországban* 209 ezer volt felekezetenélküli, 1925-ben e szám már másfél millióra szökött. Ha tudjuk, hogy ez idő alatt az ország lakossága 8%-kal szaporodott, míg a róm. kath. egyház 7%, a protestáns egyház 5%-nyi növekedést mutat, láthatjuk, hogy a fenti szaporulat a két egyház hiveiből származott. A protestáns egyházakra Németországban a háború katasztrofális hatással volt. Látszik ez különösen ha azon adatokat nézzük, melyek a theológiára készülő ifjuság számarányát tüntetik fel. 1914-ben a prot. theológiákon 4300 hallgatóval szemben ma csak 2500 van. Hasonló apadást látunk a kath. egyházban is, ahol 1920-ban 3450 hallgatóval szemben 1925-ben csak 2600 áll. A kath. és prot. egyházak közötti átlépéseket a következő statisztika mutatja: E 25 év alatt (1910—1925) 46.700 protestáns lett katolikus, míg 65.300 katolikus tért át protestánsá, tehát minden 100.000-ből 55 kath. lett protestáns és 18 protestáns lett katolikussá. *Franciaországban* az állapotokat egy francia kath. lap 1926-ban így rajzolja: kath. parokhus pap volt Franciaországban 1903-ban 20.703. 1913-ban 25.120, 1925-ben csak 15.397. Theol. szemináriumban tanult 1905-ben 13000 tanuló, 1923-ban 6000. A jelenleg meglevő kb. 20.000 papi állásból üres 1925-ben 5566. Ugyanezen jelenség látható Olaszországban, Portugáliában és Belgiumban is.

Zsidó vélemény a zsidó-misszióról. Angliában York városában tartott konferencia alkalmából Mattuck J. rabbi beszédet mondott a zsinagógában, melyben leszögezte a zsidók véleményét a misszió kérdésében. Azt mondotta, hogy éppen olyan jogosultsága van, hogy a keresztyének küldjenek embereket a zsidók megtérítésére, amilyen jogosult volna, hogy a zsidók tegyék ugyanezt a keresztyénekkal. Ha szükségük volna a zsidóknak a keresztyénségre, a 15 millió zsidó a 700 millió európai keresztyén között élve, úgysis megkaphatná azt. Filozófiai alapokból indulva ki egyik theisztikus vallásalakulat missziója a másikon jogosulatlan. A keresztyének törekvése a zsidók megtérítésére nem más, mint szellemi kannibálizmus, mellyel fel akarják azokat falni. A misszió eredményeire nézve megjegyzi, hogy a háború Magyarországon, Ausztriában és Németországban sokkal nehezebbé tette a zsidók helyzetét, mint azelőtt volt. Sokan a börtönt úgy akarták kikerülni, hogy föl-vették a keresztséget, de nem kell hinni, hogy a megtérésük minden esetben őszinte lett volna. Nem tagadja, hogy történnek áttérések a zsidóságból a keresztyénségre, de állítja, hogy viszont

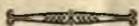
is vannak olyanok, akik keresztyénekből lettek zsidókká. Végül azt a véleményét fejezi ki, hogy kölcsönös tisztelettel és rokonszenvvel dolgozhatnak együtt zsidók és keresztyének a materializmus erői ellen, mely minden vallást megsemmisítéssel fenyeget s azon ideálok megvalósításáért, melyben egyek: Isten uralma gondolatában.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

AZ „ÜT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

III. ÉVF. 6. SZ.

1929. JUNIUS HÓ.

Mintha ...

I. Kor. 7 : 29—31.

A keresztyén élet ez a nagy törvénye világosan megmutatja, hogy mi és mennyi köze van a keresztyén embernek a világ és az élet dolgaival. Mi egy nagy várakozásban élünk, a Krisztus országa megvalósulásának szent váradalmában. Úgy élünk, mint akiknek nem itt van a hazájuk, akik amoda tartoznak, de akiknek mégis itt a földön kell élnünk. Két dolgot nem tehetünk: nem merülhetünk el ez élet kérdéseiben és nem szabad el sem zárkoznunk azoktól. Nem merülhetünk el bennük, mert a keresztyén ember mindig egy nagy idegenséget érez a világgal és az élettel szemben, érzi, hogy nem itt van itthon, ez élet bajai, háborúságai, örömei, harcai, magukban hordozzák az ideiglenesség jellegét, elmulik a világ ábrázata. Nem lehet keresztyén ember, aki nem érzi ezt az idegenséget, aki itthon van a világban. Sok keresztyén kísértése ez és a veszedelme abban rejlik, hogy lassanként az élet kérdéseibe való belemerülés elveszi az érzésünket az Isten akarata iránt, elhomályosítja szemünk előtt azt a világosságot, amely a Krisztus arcáról kell az Írás szerint reánk sugározni.

De épen ilyen kísértés és tévedés a másik, mikor a keresztyén ember el akar zárkózni az élet és világ kérdéseitől s azt hiszi, a maga szentségét abban mutatja meg és úgy érvényesítheti, ha nem törődik és foglalkozik azokkal. Igaz ugyan, hogy ez ma ritkább tévelygés, mint az előbbi s kevesebb kísértést is tartalmaz, mert az emberi természet inkább az előbbi felé vezet, mégis épenúgy ellenkezik Isten akaratával. Isten azt akarja, hogy mi, akik nem ebből a világból valók vagyunk, ebben a világban éljünk s ezért az élet és világ kérdéseinek kikapcsolása az Isten akaratával ellenkezik.

Azért szükséges nekünk, akik Isten ígéjének hirdetésével foglalkozunk, nagyon komolyan megfontolni az ige parancsát,

mely azt mondja, hogy mindennel, amit ez az élet tár elénk úgy élünk, *mintha* azok nem volnának. Azt jelenti ez, hogy mindenben arra kell gondolnunk, hogy a várakozás ez ideje szabja meg ezekhez való viszonyunkat. Akik élünk e világban, úgy legyünk, mintha nem élnénk, akik szórakozunk, mintha nem szórakoznánk, akik egy baráti és családi körben élünk, mintha ez nem volna végleg a miénk, mert a világ ábrázata elmulik. Milyen másképen állítja ez be a mi életünk kérdéseit és milyen másképen állít minket oda azok elé is, akiket Isten reánk bízott. Milyen súlya a felelősségnek, üres szórakozásaink, felületes munkánk felett ez az ige. De a keresztyén élet igazi erejét, mélységét, Isten dicsőségére szenteltségét csak ez tudja megmutatni nekünk.

A mi konferenciánk.

Május hó 23—25. napjain tartottuk meg a szokásos vezetőtanfolyamot és konferenciát a kolozsvári theol. fakultáson. Ez a tanfolyam azzal is nagyobb és fontosabb volt az eddigiéknél, hogy programmjában két módosulás, azaz bővülés is érvényesült. Az egyik az volt, hogy a tanfolyam mellett a délutáni órák nem mint eddig előadásoknak, hanem konferenciáknak voltak szentelve, azért, hogy így az egyes munkáágakban a speciális kérdések is megbeszélhetők legyenek. A másik módosulás az volt, hogy a vásárnapi iskolai és bibliaköri vezető konferencia mellett leányköri vezető konferencia is fel volt véve. Sajnos, ezen még csak kevesen voltak jelen, úgy, hogy ezt az ágát a konferenciáknak tulajdonképpen csak egy délután tarthattuk meg, de már ez is biztosít afelől, hogy jövőre alaposabban és nagyobb létszámmal lehet majd ezeket megtartani.

A konferencia programjára nézve, mivel ez a múlt számban részletesen közölve volt, csak annyit írunk, hogy az előadások most nem nagy általános kérdéseket, mint eddig, hanem részletkérdéseket fejtegettek. A Bibliára vonatkozólag annak tekintélyéről, mivoltáról dr. Tavaszy Sándor beszélt, jelentőségét Vásárhelyi János fejtegette, módszeres használatára vonatkozólag dr. Imre Lajos adott tanácsokat. A hitvallás kérdéseinél dr. Tavaszy Sándor a predestináció kérdését fejtegette, a hitvallás jelentőségéről Vásárhelyi János, használatáról dr. Imre Lajos tartottak előadást. A vezető hite és annak az egyházzal való kapcsolata kérdéséről László Dezső, munkájáról Pilder Mária tájékoztattak. A délutáni megbeszéléseken a vas. isk. csoportban a program szerinti megbeszélések folytak le, a bibliaköri csoportban mindhárom délután, a leánykörben egy

délután folytak, mindenütt sok kérdést és megoldást felvető megbeszélések. Ugy találtuk, hogy e megbeszélések során sokkal közelebb jutottunk a munka tulajdonképeni kérdéseihez és részleteiben láttunk meg olyan kérdéseket, melyek gyakorlati kivitele eddig nem állott világosan előttünk. Természetesen az szükséges, hogy az itt megbeszélt eljárásokat mindenki a maga csoportjában alkalmazza. Nagyon hasznos lenne az itt felmerült kérdéseket itt a lapunkban is megtárgyalni és ujjakkal kibővíteni, ha egyrészt helyünk lenne reá, másrészt pedig reménylhethetnénk, hogy azok is, akik e konferenciákon nem lehetnek jelen, hozzászólnának és a maguk véleményét ezekre nézve velünk közölnék. Így a konferencia megbeszéléseinek áldásait tovább lehetne fejteni és gyümölcsöztetni.*)

A reggeli bibliaórák és az esti imaórák egyformán sok áldást jelentettek. Előbbiekben élénk hozzászólások ébresztgették az Isten igéje iránti szeretet és engedelmesség lelkét, az imaórákon pedig boldogan adtunk hálát a napi áldásokért s ez órák sok lélek számára voltak Isten közelléte megérezésének áldott órái. A két első napon vacsora után Chisholm lelkész úr és felesége vetített képes előadásban szólottak Livingstone Dávid életéről és a kínai misszió munkájáról, ez által ébresztgetve Isten Lelke bennünk a felelősséget azokért, akik az evangélium áldásaiban nem részesülnek s akik iránt mi is felelősök vagyunk. A vasárnapi iskola, bibliakör és leánykör munkája egyformán hiányos, Chanta külmisszió munkáját figyelmen kívül hagyja, még hiányosabb és tökéletlenebb, ha maga a vezető nem rendelkezik érzékkel a külmissziói munka nagy fontossága iránt.

A délutáni órákban énekek tanulása és gyakorlása mellett játékokat is gyakoroltunk, két délután szabadban, egy délután szobai játékokat. Ennek fontosságáról sincs sajnós minden vezető meggyőződve, pedig a játék egyik legnagyobb nevelői eszköz a v. iskolában is. A tanfolyam május 25-én este zárult, délután beszámolóval, este pedig imaórával és záró áhitattal, mely utóbbit Pilder Mária tartotta. A beszámolók bizonyosságot tettek arról, hogy milyen áldott volt ez a konferencia s meggyőződhetek azok is, akiket talán csak külső érdeklődés hozott, ha őszinte és elfogulatlan szemmel nézték, csak magasztalhatták Isten dicsőségét, Aki kegyelmével e három nap alatt csodálatosan megáldott bennünket. Az imaórán a háromnegyed óra kevés volt arra, hogy mindenki szíve szerint feltárja háláját Isten előtt. A záró áhitat után a legtöbben azzal a fogadással távoztak el, hogy életüket igazán Isten dicsőségére

*) Erre vonatkozó véleményeket szívesen fogadunk és kivonatban közlünk.

főjék szentelni abban a munkában, melyre hivatnak. Imádkozunk érte, hogy Isten lelke tegye áldottá e fogadásokat s hogy mutassa meg kegyelmét azoknak is, akik talán e konferencián nem láthatták meg az Ő elhívó parancsát a maguk életére.

A konferencia résztvevőiről a következő szám adatok állanak rendelkezésre: A résztvevők összes száma 89. Ebből vas. isk. vezető 57, bibliaköri vezető 25, leányköri vezető 5. A résztvevőket az egyházkerület segélyezte a belmissziói költségvetés terhére. Ez a segély tekintélyes összeget tett ki. Szükséges arról gondolkozni, hogy a vas. iskolai központi alapot kell adományokkal annyira megnövelni, hogy az ilyen segélyezéseket elláthassa, mert az a természetes, hogy az ilyen kiadásokat maga a munka viselje. Ezért igyekezzék minden vas. iskola, különösen, melyek e tanfolyam áldásait élvezték, hogy a központi alap erősödését előmozdítsa adományaival. A legnehezebb körülmények között levők is megtehetnek annyit, hogy vasárnapi iskolai ünnepély perselypénzéből küldjenek be ez alapra. Az egyházkerület szívesen áldoz erre a célra, hiszen ez kötelessége is, de az Isten országáért való munkának az a törvénye, hogy elsorvad az a munka, mely az áldozat és szolgálat lelkével nem rendelkezik.

Nyugtázások: *Sepsiszentgyörgyi* v. iskola központi alapra és külmisszióra 524 lei, *székelykocsárdi* v. iskola közp. alapra 100 lei, külmisszióra 100 lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SZERKESZTI :

DR. IMRE LAJOS

KIADÓHIVATAL :

CLUJ, CALEA VICTORIEI 38.

Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek.

Többek érdeklődésére megjegyezzük, hogy könyvismertetések kérdésében szerkesztőségünk azt az eljárást követi, hogy csak olyan műveket ismertet, melyek a szerkesztőségnek beküldettek ismertetésre, s amelyek lapunk célkitűzésének megfelelnek. Folyóiratszemplét is csak olyan cserepéldányképpen megküldött folyóiratokból készít, melyek theologiai vagy nevelői kérdésekkel foglalkoznak, vagy az egyházi élet kérdéseit tárgyalják. Kivételt képeznek olyan idegen nyelvű művek és folyóiratok, melyek ismertetésében a könyvés lapszemle olvasóink azon részét tartja szem előtt, akik az ismertett művekhez nem juthatnak hozzá, s így akarja őket az illető művek problémáival megismertetni.

Nyugtázások. 1928 november hó 15-től folyó évi 1929 április 30-ig a következő előfizetések folytak be kiadóhivatalunkhoz:

Dr. Polonkay Tivadar Középpajta 195, Nagy Elek Nagybaczon 195, Czell Ignác Bölön 195, Borsai László Bibarcfalva 195, Molnár Imre Bardócz 195, Nagy Ákos Székelyszenterzsébet 195, Rozsondai Ádám Magyarhermány 195, Biró György Olthévíz 195, Szabó Károly Székelymuzsna 195, Nagy Béla Bodos 195, Balogh Gyula Szemlak 195, Kiss Sándor Székelyudvarhely 125, Sigmond József Homoródjánosfalva 390, Szász János Marosujvár 125, Nagy Ottó Fogara 270, Lengyel Eszter Szalacs 240, Agyagási Károly Mikezsásza 390, Csiky József Medgyes 390, Kádár Andor Mihályfalva 390, Kovács József Héjjasfalva 390, Ref. Egyházközség Magyarpéterfalva 530, Ref. Lelkészi Hivatal Kóbor 195, Ref. Lelkészi Hivatal Küküllőalmás 260, Simon Gábor Nagymoha 980, Szotyori Lajos Alsórákos 780, Dr. Tóth Lajos Segesvár 290, Tövisy József Oláhújfalva 205, Koncsol János Felsőlanc 790, Dr. Mezey Mihály, Magyarlápós 390, László Dezső Kolozsvár 680, Csutak Ferenc Nyárádmagyarós 195, Jancsó Albert Nyárádszentimre 436, Veszprémi Demeter Márkod 195, Füzessy Géza Vedresábrány 500, Zsigmond Károly Bikfalva 100, Horváth Jenő Aninósz 370, Sulyok István Nagyvárad 390, Ref. Egyház Érsemje 780, Juhász Albert Nagyenyed 390, Háda Sándor Rumenka 700, Ref. Egyházközség Székelyudvarhely 390, Boross Jenő Szatmár 390, Fülöp Gyula Oláh Brettye 390, Bartók Dénes Magyarígen 370, Tárczy Géza Bere 390, Daday István Semesnye 185, Papp József Nagyszében 490, Pálóczy Czinke István Rimaszombat 390, Novák Ernőné Ruschița 150, Kiss Géza Nagyszalonta 250, Kósa Béla Szamosardó 390, Nagy Elemér Kutyfalva 390, Nagy Ida Bágyon 370, Szász János Marosujvár 250, Unit. Theol. Akadémia 370, Vásárhelyi Boldizsár Kolozsvár 390, Szabó Zoltán Lupény 370, Hegedüs Albert Szalacs 390, Csernák Béla Nagyvárad 300, Bodor János Szászváros 370, Pásztorális Szeminárium Debrecen 250, Kusztyos Dénes Kolozsvár 195, Benkő Ágnes Kolozsvár 390, Nagy Ákos Nagyváty 390, Klózer György Marosvásárhely 65, Fosztó György Jedd 250, Méliusz könyvkereskedés Debrecen 440, Dr. Polonkay Tivadar Középpajta 185, Nagy Elek Nagybacon 185, Czell Ignác Bölön 185, Borsai László Bibarcfalva

185, Molnár Imre Bardócz 185, Nagy Ákos Székelyszenterzsébet 185, Rozsondai Adám Magyarhermány 185, Biró György Olthévíz 185, Szabó Károly Székelymuzsna 185, Nagy Béla Bodos 185, Elekes Gyula Temesvár 370, Csomor György Kolozsvár 195, Molnár Sándor Barczaújfalu 380, Novák Ernőné Ruschija 103, Boér Károly Székelykövesd 490, Jancsó Albert Nyárádszentimre 344, Fikker Dénes Kolozsvár 195, Lőrinczy Árpád Hídvég 245, Balogh Gyula Szemlak 195, Tóth Gábor Kisbábony 250, Ördög Lajos Pocsaj 274, Dr. Gyenge János Nagyvárad 530, Menyhárd Elek Magyarberéte 135, Ref. Egyházközség Kisgalambfalva 390, Szabó Endre Szinerváralja 400, Dr. Papp Endre Hosszufalu 675, Kiss Mihály Maroscsapó 370, Bugyi János Erdőgyorok 465, Dibáczy József Nagykágya 190, Kozma András Budapest 220, Társadalom Kolozsvár 390, Kovács Sándor Sepsiszentkirály 200, Szőke István Paskova 980, Biró Sándor Székelyudvarhely 390, Klózer György Marosvásárhely 40, Benkő Ágnes Kolozsvár 110, Nyomárkay Sándor Nyárad 300, Csomár Béla Ásvány 450, Kádár Miklós Avasujváros 780, Peleskey Sándor Szatmárhégy 270, Pásztorális Szeminárium Debrecen 50, Pap József Kis-Sáro 640, Dr. Mátyás Ernő Sárospatak 300, Málnássy Ferdinánd Adorján 195, Farkas Sándor Kaposvár 584, Dr. Musnay László Teke 662, Farkas Sándor Kaposvár 584, Adorján István Fejérd 195, Bonczhidai Dezső Kide 975, Fancsali Sándor Mezőkeszű 125, Kertész Márton Vajdakamarás 75, Református Egyházközség Kolozs 195, Református Lelkészi Hivatal Hidelve 195, Szabó Dénes Magyarfodorháza 195, Szabó Zoltán Mócs 195, Barabás Béla Ketesd 195, Dr. Bibó Béla Magyarokiskapus 195, Bokor Márton Bánffyhunad 75, Czira Bálint Nádasdaróc 195, Csűrös József Váralmás 195, Kozma László Sztána 195, Madarás Endre Toldaszentlászló 195, Mihályfalvy István Magyarléta 195, Nagy János Magyargyerőmonostor 195, Papus Dávid Magyarfenes 195, Posta István Nagypetri 195, Rápló Mihály Kalotadámos 195, Ref. Egyházközség Magyarvista 195, Ref. Lelkészi Hivatal Kalotaszentkirály 195, Szász Ferenc Türe 195, Barabási Ferenc Mezőcsávás 195, Biró András Marosvásárhely 195, Biró Mózes Ákosfalva 925, Fekete Antal Cserefalva 195, Farkas Jenő Udvarfalva 75, Kacsó Lajos Mezőmadaras 195, Kovács Benedek Marosvásárhely 195, Nagy András Nyárádszentbenedek 195, Péter Sándor Maroskeresztur 195, Rácz István Csejd 195, Fosztó György Jedd 50, Ref. Egyházközség Székelykövesd 265, Ref. Egyházközség Mezőbergenye 435, Ref. Egyházközség Mezőpanit 195, Ref. Egyházközség Mezőkölpény 195, Ref. Egyházközség Maroszentanna 195, Ref. Egyházközség Baczkamadaras 195, Szabó Frigyes Somosd 195, Szabó Károly Koronka 195, Tövissi Antal Hagymásbodon 195, Várady Albert Mezőpanit 195, Ady Elemér Gyalu 390, Szabó Géza Méra 390, Babos Sándor Galac 995, Gáspár Gyula Kebeleszentkivány 110, Tőkés Tibor Szilágysomlyó 390, Csáki János Tordatur 390, Tőkés Gyula Bunyaszekszárd 365, Argay György Pürkerecz 493, Kovács Károly Alvincz 195, Régeni István Gyulafehérvár 195, Sebestyén Ferenc Boroskrakkó 195, Tar Mihály Abrudbánya 195, Toókos Jenő Vajasd 195.